

## Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39

### Фінансові інструменти: визнання та оцінка

#### Мета

---

1. [Вилучено]

#### Сфера застосування

---

2. *Цей Стандарт має застосовуватися всіма суб'єктами господарювання до всіх фінансових інструментів, за винятком:*
  - а) тих часток у дочірніх, асоційованих і спільних підприємствах, що їх обліковують за МСБО 27 *“Консолідована та окрема фінансова звітність”*, МСБО 28 *“Інвестиції в асоційовані підприємства”* або МСБО 31 *“Частки у спільних підприємствах”*. Проте суб'єктам господарювання слід застосовувати цей Стандарт до часток у дочірньому, асоційованому чи спільному підприємстві, які відповідно до МСБО 27, МСБО 28 або МСБО 31 обліковуються згідно з цим Стандартом. Суб'єктам господарювання слід застосовувати цей Стандарт до похідних інструментів за частками у дочірньому, асоційованому чи спільному підприємстві, якщо похідний інструмент не відповідає визначенню інструмента власного капіталу суб'єкта господарювання в МСБО 32 *“Фінансові інструменти: подання”*;
  - б) прав та зобов'язань за угодами про оренду, до яких застосовується МСБО 17 *“Оренда”*. Однак:
    - i) дебіторська заборгованість за угодою про оренду, визнана орендодавцем, підлягає дії положень цього Стандарту про припинення визнання;
    - ii) кредиторська заборгованість за угодою про фінансову оренду, визнана орендарем, підлягає дії положень про припинення визнання цього Стандарту;
    - iii) похідні інструменти, вбудовані в угоди про оренду, підлягають дії положень про вбудовані похідні інструменти цього Стандарту;
  - в) прав та зобов'язань працевдавців за програмами пенсійного забезпечення працівників, до яких застосовується МСБО 19 *“Виплати працівникам”*;
  - г) фінансових інструментів, випущених суб'єктом господарювання, які відповідають визначенню інструмента власного капіталу в МСБО 32 (включаючи опціони і варанти). Проте утримувачеві таких інструментів власного капіталу слід застосовувати цей Стандарт до цих інструментів, якщо вони не відповідають винятку, описаному вище в а);
  - г) прав та зобов'язань, що виникають i) згідно з страховим контрактом як визначено в МСФЗ 4 *“Страхові контракти”*, крім прав та зобов'язань емітента, що виникають за страховим контрактом, які відповідають визначенню контракту фінансової гарантії в Додатку А МСФЗ 9 *“Фінансові інструменти”*, або ii) за контрактом у межах сфери застосування МСФЗ 4, оскільки він містить умову дискреційної участі. Проте цей Стандарт застосовується до похідного інструмента, вбудованого в такий контракт в межах сфери застосування МСФЗ 4, якщо похідний інструмент сам не є контрактом у межах сфери застосування МСФЗ 4. До того ж, якщо емітент контрактів про фінансові гарантії попередньо чітко зазначав, що він вважає такі контракти страховими контрактами і застосовував облік, прийнятний для страхових контрактів, емітент може обрати, чи застосовувати цей Стандарт, чи МСФЗ 4 до таких контрактів про фінансові гарантії (див. параграфи К34 та К34А). Емітент може обирати, чи застосовувати цей вибір до кожного окремого контракту (див. параграфи К34 та К34А), але вибір для кожного контракту є нескасовним;
  - д) [Вилучено];

- е) будь-якого форвардного контракту між покупцем та акціонером, що продає, на придбання або продаж об'єкта придбання, наслідком чого буде об'єднання бізнесу на майбутню дату придбання. Строк такого форвардного контракту не повинен перевищувати прийнятний період, як правило, необхідний для отримання будь-яких необхідних ухвалень та завершення операції;
- є) зобов'язань за позиками за винятком зазначених у параграфі 4. Емітентові зобов'язання за позиками слід застосовувати МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» до зобов'язань за позиками, які не входять до сфери застосування цього Стандарту. Проте всі зобов'язання за позиками підлягають дії положень цього Стандарту про припинення визнання;
- ж) фінансових інструментів, контрактів та зобов'язань за операціями, платіж за якими здійснюється на основі акцій, до яких застосовується МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій», за винятком контрактів у межах сфери застосування параграфів 5-7 цього Стандарту (до яких застосовується цей Стандарт);
- з) прав на платежі для відшкодування видатків суб'єкта господарювання, які йому потрібно зробити, щоби погасити зобов'язання, яке він визнає забезпеченням відповідно до МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», або на які в одному з попередніх періодів він визнав забезпечення відповідно до МСБО 37.

3. [Вилучено]

4. Наведені нижче зобов'язання за позиками перебувають у межах сфери застосування цього Стандарту:

- а) зобов'язання за позиками, які суб'єкт господарювання призначає фінансовими зобов'язаннями за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки як прибутку або збитку (див. параграф 4.2.2 МСФЗ 9). Суб'єкт господарювання, який має минулу практику продажу активів, що є результатом його зобов'язань за позиками через короткий строк після ініціювання, застосовує цей Стандарт до всіх своїх зобов'язань за позиками такого самого класу;
- б) зобов'язання за позиками, які можна погашати на нетто-основі грошовими коштами або наданням чи випуском іншого фінансового інструмента. Такі зобов'язання за позиками являють собою похідні фінансові інструменти. Зобов'язання за позикою не вважається погашеним на нетто-основі лише тому, що позика виплачується частинами (наприклад іпотечна позика під будівництво нерухомості, яка виплачується частинами згідно з ходом будівництва);
- в) зобов'язання надати позику за ставкою відсотку нижче ринкової. (див. параграф 4.2.1 МСФЗ 9).

5. Цей Стандарт слід застосовувати до тих контрактів на придбання чи продаж нефінансової статті, які можна погашати грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом, або шляхом обміну фінансових інструментів у такий спосіб, ніби контракти є фінансовими інструментами, за винятком контрактів, які були укладені та подовжують утримуватися з метою одержання або прийняття нефінансової статті відповідно до вимог суб'єкта господарювання до очікуваного придбання, продажу або застосування.

6. Існують різні способи, якими можна погасити контракт на придбання або продаж нефінансової статті грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансових інструментів. Вони охоплюють:
- а) якщо строки контракту дозволяють будь-якій стороні погасити його грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансових інструментів;
  - б) якщо спроможність погашати грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансових інструментів не є очевидною з умов контракту, але суб'єкт господарювання має практику погашення подібних контрактів грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансових інструментів

(чи з контрагентом, шляхом укладання контрактів, які згортаються, чи продажу контракту до його здійснення або закінчення його строку);

- в) якщо суб'єкт господарювання стосовно подібних контрактів має практику прийняття основного інструмента та його продажу протягом короткого періоду після прийняття з метою отримання прибутку від короткострокових коливань ціни або дилерської маржі;
- г) якщо нефінансова стаття, яка є предметом контракту, легко конвертується у грошові кошти.

Контракт, до якого застосовується б) або в), не укладається з метою отримання або надання нефінансової статті відповідно до вимог суб'єкта господарювання до очікуваного придбання, продажу чи застосування та, відповідно, перебуває в межах сфери застосування цього Стандарту. Інші контракти, до яких застосовується параграф 5, оцінюють, щоб визначити, чи укладені вони (та чи подовжують утримуватися) з метою отримання або надання нефінансової статті відповідно до вимог суб'єкта господарювання до очікуваного придбання, продажу чи застосування та, відповідно, чи входять вони до сфери застосування цього Стандарту.

7. Проданий опціон на придбання чи продаж нефінансової статті, який можна погасити грошовими коштами на нетто-основі чи іншим фінансовим інструментом або шляхом обміну фінансових інструментів, відповідно до параграфа 6 а) або г), перебуває в межах сфери застосування цього Стандарту. Такий контракт не можна укласти з метою отримання або прийняття нефінансової статті відповідно до вимог суб'єкта господарювання до очікуваного придбання, продажу чи застосування.

## Визначення

---

8. Терміни, визначені в МСФЗ 9 та МСБО 32, застосовуються в цьому Стандарті в значенні, визначеному в Додатку А до МСФЗ 9 та в параграфі 11 МСБО 32. МСФЗ 9 та МСБО 32 визначають такі терміни:

- припинення визнання;
- похідний фінансовий інструмент;
- інструмент власного капіталу;
- справедлива вартість;
- фінансовий актив;
- контракт фінансової гарантії;
- фінансовий інструмент;
- фінансове зобов'язання;

та надає керівництво щодо застосування цих визначень.

9. Терміни, використовувані в цьому Стандарті, мають таке значення:

### Визначення, пов'язані з визнанням та оцінкою

*Амортизована собівартість фінансового активу або фінансового зобов'язання* – це сума, за якою фінансовий актив чи зобов'язання оцінюється при первісному визнанні, мінус виплати основної суми, плюс (або мінус) накопичена амортизація будь-якої різниці між цією первісною сумою та сумою погашення із застосуванням методу ефективного відсотка та мінус будь-яке зменшення (прямо чи через застосування рахунку резервів) унаслідок зменшення корисності або неможливості отримання.

*Витрати на операції* – це додаткові витрати, які прямо відносяться до придбання, випуску або вибуття фінансового активу чи фінансового зобов'язання (див. Додаток А, параграф К313). Додаткові витрати – це витрати, які не відбулися б, якщо суб'єкт господарювання не придбав, не випустив або не реалізував фінансовий інструмент.

*Метод ефективного відсотка* – це метод обчислення амортизованої собівартості фінансового активу або фінансового зобов'язання (або групи фінансових активів чи фінансових зобов'язань) та розподілу доходу чи витрат від відсотків на відповідний період. Ефективна ставка відсотка – це ставка, яка точно дисконтує попередньо оцінені майбутні платежі або надходження грошових коштів протягом очікуваного строку дії фінансового інструмента та, якщо доцільно, протягом

коротшого періоду до чистої балансової вартості фінансового активу чи фінансового зобов'язання. Обчислюючи ефективну ставку відсотка, суб'єкт господарювання має попередньо оцінити грошові потоки, враховуючи всі умови контракту про фінансовий інструмент (наприклад, аванси, опціони “кол” та подібні опціони), але не має розглядати майбутні збитки від кредитів. Обчислення включає всі гонорари та додаткові комісійні збори, сплачені або отримані сторонами контракту, які є невід'ємною частиною ефективної ставки відсотка (див. МСБО 18), витрати на операції та всі інші премії чи дисконти. Є припущення, що грошові потоки та очікуваний строк дії групи подібних фінансових інструментів можна достовірно оцінити. Проте в тих рідкісних випадках, коли неможливо достовірно оцінити грошові потоки або очікуваний строк дії фінансового інструмента (або групи фінансових інструментів), суб'єктові господарювання слід використовувати контрактні грошові потоки за весь контрактний строк фінансового інструмента (або групи фінансових інструментів).

### Визначення, пов'язані з обліком хеджування

*Ефективність хеджування* – це ступінь, до якого зміни справедливої вартості або грошових коштів від об'єкта хеджування, що їх можна віднести до хеджування ризику, згортаються внаслідок змін справедливої вартості або грошових потоків інструмента хеджування (див. Додаток А, параграфи К3105 – К3113).

*Інструмент хеджування* – це призначений похідний або (лише для хеджування ризику змін курсів обміну іноземних валют) призначений непохідний фінансовий актив або непохідне фінансове зобов'язання, справедлива вартість якого (або грошові потоки від якого), за очікуванням, згортатимуться зі змінами справедливої вартості призначеного об'єкта хеджування або грошових потоків від нього (параграфи 72-77 та параграфи К398-К3101 Додатка А конкретизують визначення інструмента хеджування).

*Об'єкт хеджування* – це актив, зобов'язання, тверда угода, високо ймовірна прогнозована операція або чиста інвестиція в закордонну господарську одиницю, що а) піддає суб'єкт господарювання ризикові змін справедливої вартості або майбутніх грошових потоків; б) визначається як хеджування (параграфи 78-84 та параграфи К398-К3101 Додатка А конкретизують визначення об'єктів хеджування).

*Прогнозована операція* – це неоформлена угодою, але передбачувана майбутня операція.

*Тверда угода* – це угода, яка має обов'язкову силу, про обмін визначеної кількості ресурсів за встановленою ціною на конкретну майбутню дату (чи дати).

10-57. [Видалено]

### **Зменшення корисності фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю, та неможливість їх отримати**

58. Наприкінці кожного звітного періоду суб'єктові господарювання слід оцінювати, чи є об'єктивне свідчення того, що корисність фінансового активу або групи фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю, зменшується. Якщо таке свідчення є, суб'єктові господарювання слід застосовувати параграф 63 для визначення суми будь-якого збитку від зменшення корисності.
59. Корисність фінансового активу або групи фінансових активів зменшується і збитки від зменшення корисності виникають, якщо і тільки якщо є об'єктивне свідчення зменшення корисності внаслідок однієї або кількох подій, які відбулися після первісного визнання активу (“подія збитку”), і така подія (або події) збитку впливає (впливають) на попередньо оцінені майбутні грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, які можна достовірно оцінити. Може бути неможливим ідентифікувати одну, окрему подію, що спричинила зменшення корисності. Скоріше поєднаний вплив кількох подій може спричинити зменшення корисності. Збитки, очікувані як наслідок майбутніх подій, незалежно від того, наскільки вони ймовірні, не визнаються. Об'єктивне свідчення того, що корисність фінансового активу або групи активів зменшується, містить у собі спостережені дані, які привертають увагу утримувача активу до таких подій збитку:

- а) значні фінансові труднощі емітента або боржника;
  - б) порушення контракту, таке як невиконання зобов'язань чи прострочування платежів відсотків або основної суми;
  - в) надання позикодавцем (з економічних чи юридичних причин, пов'язаних із фінансовими труднощами позичальника) концесії позичальникові, яку позикодавець не розглядав би за інших умов;
  - г) стає можливим, що позичальник оголосить банкрутство або іншу фінансову реорганізацію;
  - г) зникнення активного ринку для цього фінансового активу внаслідок фінансових труднощів; або
  - д) спостережені дані, що свідчать про зменшення, яке можна оцінити, попередньо оцінених майбутніх грошових потоків від групи фінансових активів з часу первісного визнання цих активів, хоча зменшення ще не можна ідентифікувати з окремими фінансовими активами в групі, включаючи:
    - і) негативні зміни у стані платежів позичальників у групі (наприклад, збільшення кількості прострочених платежів або збільшення кількості позичальників із кредитними картками, які досягли свого кредитного ліміту і сплачують мінімальну щомісячну суму); або
    - іі) національні чи локальні економічні умови, які корелюють із невиконанням зобов'язань за активами в групі (наприклад, збільшення рівня безробіття у географічному регіоні позичальників, зменшення цін на нерухомість в іпотеках у відповідному регіоні, зменшення цін на нафту щодо активів за позиками для нафтовидобувних компаній, або негативні зміни в умовах галузі, які впливають на позичальників у групі).
60. Зникнення активного ринку внаслідок того, що фінансові інструменти суб'єкта господарювання більше відкрито не купуються і не продаються, не є свідченням зменшення корисності. Власне падіння кредитного рейтингу суб'єкта господарювання не є свідченням зменшення корисності (хоча воно може бути свідченням зменшення корисності, якщо розглядати його разом з іншою наявною інформацією). Зменшення справедливої вартості фінансового активу нижче його собівартості або амортизованої собівартості необов'язково є свідченням зменшення корисності (наприклад, зменшення справедливої вартості інвестиції в борговий інструмент, яке є наслідком збільшення безризикової ставки відсотка).
61. [Вилучено]
62. Іноді спостережені дані, необхідні для попередньої оцінки суми збитку від зменшення корисності фінансового активу, можуть бути обмеженими або не повністю відповідними поточним обставинам. Наприклад, це може відбуватися, якщо позичальник зазнає фінансових труднощів і є незначна кількість доступних минулих даних стосовно таких позичальників. У таких випадках суб'єкт господарювання застосовує своє професійне судження для попередньої оцінки суми будь-якого збитку від зменшення корисності. Подібно до цього, суб'єкт господарювання застосовує своє професійне судження, щоб коригувати спостережені дані для групи фінансових активів з метою відображення поточних обставин (див. параграф К389). Застосування обґрунтованих попередніх оцінок є важливою частиною складання фінансової звітності і не погіршує їхню достовірність.
- 63. Якщо є об'єктивне свідчення того, що відбувся збиток від зменшення корисності фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю, то суму збитку оцінюють як різницю між балансовою вартістю активу та теперішньою вартістю попередньо оцінених майбутніх грошових потоків (за винятком майбутніх кредитних збитків, які не були понесені), дисконтованих за первісною ефективною ставкою відсотка фінансового активу (тобто ефективною ставкою відсотка, обчисленою при первісному визнанні). Балансову вартість активу слід зменшити прямо або застосовуючи рахунок резервів. Суму збитку слід визнавати у прибутку чи збитку.**
64. Суб'єкт господарювання спочатку оцінює, чи існує об'єктивне свідчення зменшення корисності окремо для фінансових активів, які є окремо суттєвими, та (окремо або у сукупності) для фінансових активів, які не є окремо суттєвими (див. параграф 59). Якщо суб'єкт господарювання визначає, що немає об'єктивного свідчення зменшення корисності для окремо оціненого фінансового активу (незалежно від того, чи є він суттєвим), він включає актив у групу фінансових активів з подібними характеристиками кредитного ризику та оцінює їх на зменшення корисності у сукупності. Активи, які

окремо оцінюють на зменшення корисності і для яких збиток від зменшення корисності визнається або продовжує визнаватися, не включаються у сукупну оцінку зменшення корисності.

65. Якщо в наступному періоді сума збитку від зменшення корисності зменшується і це зменшення може бути об'єктивно пов'язаним з подією, яка відбувається після визнання зменшення корисності (наприклад, покращання кредитного рейтингу боржника), то попередньо визнаний збиток від зменшення корисності слід сторнувати (або прямо, або коригуючи рахунок резервів). Сторнування не повинне призводити до такої балансової вартості фінансового активу, яка перевищує суму, що її мала б амортизована собівартість у разі невизнання зменшення корисності на дату сторнування. Суму сторнування слід визнавати у прибутку чи збитку.
66. [Вилучено]

## Хеджування

---

71. Якщо визначено відносини хеджування між інструментом хеджування та об'єктом хеджування (як зазначено у параграфах 85-88 та параграфах К3102-К3104 Додатка А), то, обліковуючи прибуток або збиток від інструмента хеджування та об'єкта хеджування, слід дотримуватися параграфів 89-102.

## Інструменти хеджування

### Кваліфіковані інструменти

72. Цей Стандарт не обмежує обставини, за яких похідний інструмент може бути призначений як інструмент хеджування (якщо виконуються умови параграфа 88), за винятком певних проданих опціонів (див. параграф К394 Додатка А). Проте непохідний фінансовий актив або непохідне фінансове зобов'язання можна призначати інструментами хеджування тільки для хеджування валютного ризику.
73. З метою обліку хеджування лише ті інструменти, які стосуються зовнішньої для суб'єкта господарювання, що звітує, сторони (тобто зовнішньої для групи, сегмента або окремого суб'єкта господарювання, які звітують), можуть призначатися інструментами хеджування. Хоч окремі суб'єкти господарювання в межах консолідованої групи (чи підрозділи в межах суб'єкта господарювання) можуть здійснювати операції хеджування з іншими суб'єктами господарювання в межах групи (чи підрозділами в межах суб'єкта господарювання), будь-які такі внутрішньогрупові операції виключаються при консолідації. Отже, такі операції хеджування не кваліфікуються для обліку хеджування в консолідованій фінансовій звітності групи. Проте їх можна кваліфікувати для обліку хеджування в індивідуальних чи окремії фінансовій звітності окремих суб'єктів господарювання групи, за умови, що вони є зовнішніми для окремого суб'єкта господарювання, щодо якого надається така звітність.

### Призначення інструментів хеджування

74. Як правило, існує одна оцінка справедливої вартості для інструмента хеджування в його сукупності, а чинники, які спричиняють зміни справедливої вартості, взаємозалежні. Отже, відносини хеджування зазначаються суб'єктом господарювання для інструмента хеджування в його сукупності. Дозволеними винятками є лише:
- відокремлення внутрішньої вартості та вартості контракту на опціон у часі, й призначення інструментом хеджування тільки зміни внутрішньої вартості опціону, за виключенням зміни його вартості у часі;
  - відокремлення відсоткового елемента та ціни "спот" за форвардним контрактом.
- Ці винятки дозволяються, оскільки внутрішню вартість опціону та премію за форвардним контрактом, як правило, можна оцінювати окремо. Стратегію динамічного хеджування, яка оцінює як внутрішню вартість, так і вартість контракту на опціон у часі, можна кваліфікувати для обліку хеджування.

75. Частку всього інструмента хеджування, наприклад, 50% умовної суми, можна призначити інструментом хеджування у відносинах хеджування. Проте відносини хеджування не можна призначити тільки для частини періоду, протягом якого інструмент хеджування перебуває в обігу.
76. Один інструмент хеджування можна призначити як хеджування більше одного типу ризиків за умови, що: а) можна чітко ідентифікувати хеджування ризиків, б) можна продемонструвати ефективність хеджування та в) можна гарантувати, що є конкретне призначення інструмента хеджування та різних позицій ризику.
77. Два або кілька похідних інструментів або їх частки (або у випадку хеджування валютного ризику, два або кілька непохідних інструментів або їхні частки, або поєднання похідних інструментів та непохідних інструментів або їхніх часток), можна розглядати у поєднанні та спільно призначити інструментом хеджування, включаючи випадки, коли ризик, що виникає (ризик, що виникають) від деяких похідних інструментів, згортається (згортаються) з ризиками, що виникають від інших інструментів. Проте фіксований коридор відсоткової ставки або інший похідний інструмент, який поєднує проданий опціон та придбаний опціон, не кваліфікується як інструмент хеджування, якщо він фактично є проданим опціоном на нетто-основі (за яким отримують премію на нетто-основі). Подібно до цього, два або кілька інструментів (або їхні частки) можна призначити інструментом хеджування, тільки якщо жодний з них не є проданим опціоном або проданим опціоном на нетто-основі.

## Об'єкти хеджування

### Кваліфіковані статті

78. Об'єкт хеджування може бути визнаним активом чи зобов'язанням, невизнаною твердою угодою, високо ймовірною прогнозованою операцією або чистою інвестицією в закордонну господарську одиницю. Об'єкт хеджування може бути а) одним активом, зобов'язанням, твердою угодою, високо ймовірною прогнозованою операцією або чистою інвестицією в закордонну господарську одиницю; б) групою активів, зобов'язань, твердих угод, високо ймовірних прогнозованих операцій або чистих інвестицій у закордонну господарську одиницю з подібними характеристиками ризику або в) частиною портфеля фінансових активів або фінансових зобов'язань, які спільно доступні ризикові, що хеджується (при портфельному хеджуванні лише відсоткового ризику).
79. [Вилучено]
80. З метою обліку хеджування лише активи, зобов'язання, тверді угоди або високоймовірні прогнозовані операції, які пов'язані зі стороною, зовнішньою для суб'єкта господарювання, можна призначити об'єктами хеджування. Звідси випливає, що облік хеджування можна застосовувати до операцій між суб'єктами господарювання у тій самій групі лише в індивідуальній чи окремій фінансовій звітності цих суб'єктів господарювання, а не в консолідованій фінансовій звітності групи. Як виняток, валютний ризик внутрішньо групової монетарної статті (наприклад, кредиторська / дебіторська заборгованість між двома дочірніми підприємствами) можна кваліфікувати як об'єкт хеджування в консолідованій фінансовій звітності, якщо він приводить до доступності валютному ризикові прибутків та збитків, які неповністю виключені із консолідації згідно з МСБО 21 "*Вплив змін валютних курсів*". Згідно з МСБО 21, прибутки та збитки від курсової різниці за внутрішньо груповими монетарними статтями не повністю виключаються при консолідації, якщо внутрішньо групова монетарна стаття є предметом операції між двома суб'єктами господарювання групи, які мають різні функціональні валюти. Крім того, валютний ризик високо ймовірної прогнозованої внутрішньо групової операції можна кваліфікувати як об'єкт хеджування в консолідованій фінансовій звітності за умови, що операція визначена в валюті, іншій ніж функціональна валюта суб'єкта господарювання, що здійснює операцію та валютний ризик впливатиме на консолідований прибуток або збиток.

### Призначення фінансових статей об'єктами хеджування

80. Якщо об'єкт хеджування є фінансовим активом чи зобов'язанням, він може бути об'єктом хеджування стосовно ризиків, пов'язаних лише з частиною їх грошових потоків чи справедливої вартості (таких як один або кілька вибраних грошових потоків за контрактом чи їхні частини чи відсоток справедливої вартості), якщо його ефективність можна оцінити. Наприклад, частину відсоткового ризику, яку можна ідентифікувати та окремо оцінити, активу або зобов'язання, що приносять відсотковий дохід, можна призначити хеджованим ризиком (таким як безризикова ставка

відсотка або базовий компонент відсоткового ризику загальної доступності відсотковому ризику хеджованого фінансового інструмента).

- 81А. При хеджуванні справедливої вартості доступності відсотковому ризикові портфеля фінансових активів або фінансових зобов'язань (і тільки при такому хеджуванні) хеджовану частину можна призначати в одиницях суми валюти (наприклад, суми в доларах, євро, фунтах або південноафриканських рендах), а не як окремі активи (або зобов'язання). Хоча портфель може (з метою управління ризиками) містити активи та зобов'язання, призначена сума є сумою активів або сумою зобов'язань. Не дозволяється призначення чистої суми, яка включає активи та зобов'язання. Суб'єкт господарювання може хеджувати частину відсоткового ризику, пов'язаного з цією призначеною сумою. Наприклад, у випадку хеджування портфеля, який містить активи, що їх можна погашати достроково, суб'єкт господарювання може хеджувати зміну справедливої вартості, яка відноситься до зміни хеджованої ставки відсотка на основі очікуваних, а не контрактних дат переоцінки. Якщо хеджована частина базується на очікуваних датах переоцінки, тоді вплив, який мають зміни хеджованої ставки відсотка на ці очікувані дати переоцінки, слід включати при визначенні зміни справедливої вартості об'єкта хеджування. Отже, якщо портфель, який складається зі статей, що підлягають достроковому погашенню, хеджується похідним інструментом, що не погашається достроково, то створюється неефективність, якщо переглядаються очікувані дати дострокового погашення статей у хеджованому портфелі, або фактичні дати дострокового погашення відрізняються від очікуваних.

### Призначення нефінансових статей об'єктами хеджування

82. Якщо об'єкт хеджування є нефінансовим активом чи нефінансовим зобов'язанням, його слід визначати об'єктом хеджування: а) для валютних ризиків або б) в його сукупності для всіх ризиків унаслідок труднощів відокремлення та оцінювання відповідної частини змін грошових потоків або справедливої вартості, зумовлених конкретними ризиками (за винятком валютних ризиків).

### Призначення груп статей об'єктами хеджування

83. Подібні активи або подібні зобов'язання слід об'єднувати в групи та хеджувати як групу, тільки якщо окремі активи або окремі зобов'язання в цій групі будуть спільно доступні ризику, для якого вони призначені як такі, що хеджуються. Крім того, очікуватиметься, що зміна справедливої вартості (яку можна віднести до хеджування ризику за кожним окремим об'єктом у групі), буде приблизно пропорційною загальній зміні справедливої вартості, яка відноситься до хеджування ризику об'єктів у групі.
84. Оскільки суб'єкт господарювання оцінює ефективність хеджування шляхом порівняння зміни справедливої вартості або грошового потоку від інструмента хеджування (чи групи подібних інструментів хеджування) та об'єкта хеджування (чи групи подібних об'єктів хеджування), то порівняння інструмента хеджування із загальною чистою позицією (наприклад, із чистою сумою всіх активів з фіксованою ставкою відсотка та зобов'язань з фіксованою ставкою відсотка, що мають подібні строки погашення), а не з конкретним об'єктом хеджування не кваліфікується для обліку хеджування.

### Облік хеджування

85. При обліку хеджування визнається вплив згортання на прибуток або збиток від змін справедливої вартості інструмента хеджування та об'єкта хеджування.
86. Три типи відносин хеджування:
- а) *хеджування справедливої вартості*: хеджування нараження на зміни у справедливій вартості визнаного активу чи зобов'язання або невизнаної твердої угоди (або ідентифікованої частини такого активу, зобов'язання чи твердої угоди), яка відноситься до конкретного ризику і може впливати на прибуток або збиток;
  - б) *хеджування грошових потоків*: хеджування нараження на зміни у грошових потоках,



яке і) може відноситися до конкретного ризику, пов'язаного з визнаним активом чи зобов'язанням (наприклад, усі або деякі майбутні платежі відсотка за боргом зі змінною ставкою відсотка) або з високо ймовірною прогнозованою операцією і яка ii) може впливати на прибуток або збиток;

в) *хеджування чистих інвестицій у закордонну господарську одиницю як визначено у МСБО 21.*

87. Хеджування валютного ризику твердої угоди можна обліковувати як хеджування справедливої вартості або хеджування грошового потоку.
88. Відносини хеджування кваліфікуються для обліку хеджування згідно з параграфами 89-102, якщо і тільки якщо виконуються всі із наведених далі умов:
- на початку хеджування є офіційне призначення та документація про відносини хеджування, про мету управління ризиком з боку суб'єкта господарювання та стратегію хеджування. Ця документація має містити ідентифікацію інструмента хеджування, об'єкта хеджування або операції, характер хеджування ризику та спосіб визначення суб'єктом господарювання ефективності інструмента хеджування при згортанні доступності змінам справедливої вартості об'єкта хеджування або грошових потоків, що відносяться до хеджування ризику;
  - очікується, що хеджування буде високоефективним (див. параграфи К3105-К3113 Додатка А) у досягненні згортання змін справедливої вартості або грошових потоків, які відносяться до хеджування ризику, що не суперечить первісно задокументованій стратегії управління ризиком для цих конкретних відносин хеджування;
  - при хеджуванні грошових потоків імовірність прогнозованої операції, яка є об'єктом хеджування, має бути високою і відображати доступність змінам грошових потоків, які можуть зрештою впливати на прибуток або збиток;
  - ефективність хеджування можна достовірно оцінити, тобто можна достовірно оцінити справедливу вартість або грошові потоки від об'єкта хеджування, які відносяться до хеджування ризику, та справедливу вартість інструмента хеджування;
  - хеджування оцінюється на безперервній основі і визначається, що воно було високоефективним протягом тих фінансових звітних періодів, для яких хеджування призначалося.

### Хеджування справедливої вартості

89. Якщо хеджування справедливої вартості протягом періоду відповідає умовам параграфа 88, його слід обліковувати так:
- прибуток або збиток від переоцінки інструмента хеджування справедливої вартості (для похідного інструмента хеджування) або валютного компонента його балансової вартості, оціненої відповідно до МСБО 21 (для непохідного інструмента хеджування), слід визнавати у прибутку чи збитку;
  - прибуток або збиток від об'єкта хеджування, які можна віднести до хеджування ризику, мають коригувати балансову вартість об'єкта хеджування і визнаватися у прибутку чи збитку. Це застосовується, якщо об'єкт хеджування оцінюють в інший спосіб за собівартістю.
- 89А. При хеджуванні справедливої вартості доступності відсотковому ризику частини портфеля фінансових активів або фінансових зобов'язань (і лише при такому хеджуванні) вимогу параграфа 89 б) можна виконати шляхом подання прибутку або збитку, що відносяться до об'єкта хеджування, або:
- в окремому рядку в активах протягом тих періодів переоцінки, в яких об'єкт хеджування є активом,  
або
  - в окремому рядку в активах протягом тих періодів переоцінки, в яких об'єкт хеджування є зобов'язанням.

Окремі рядки, зазначені в а) та б), слід подавати поряд із фінансовими активами або фінансовими зобов'язаннями. Суми, включені в ці рядки, слід виключити зі звіту про фінансовий результат, коли припиняється визнання активів чи зобов'язань, з якими вони пов'язані.

90. Якщо хеджуються лише конкретні ризики, які можна віднести до об'єкта хеджування, то визнані зміни справедливої вартості об'єкта хеджування, не пов'язані з хеджуванням ризику, визнають так, як зазначено у параграфі 5.7.1 МСФЗ 9.
91. Суб'єктові господарювання слід припинити перспективно облік хеджування, визначений у параграфі 89, якщо:
- закінчується строк дії інструмента хеджування або його продають, ліквідовують чи використовують право на нього (з цією метою заміна одного інструмента хеджування іншим чи переведення його в інший інструмент хеджування не вважається закінченням строку дії або ліквідацією, якщо такі заміни чи переведення є частиною задокументованої стратегії суб'єкта господарювання щодо хеджування);
  - хеджування більше не відповідає вимогам до обліку хеджування, наведеним у параграфі 88, або
  - суб'єкт господарювання анулює призначення.
92. Будь-яке коригування, обумовлене параграфом 89 б), балансової вартості хеджованого фінансового інструмента, до якого застосовують метод ефективного відсотка (або у випадку портфельного хеджування відсоткового ризику, коригування окремого рядку звіту про фінансовий результат, зазначеного в параграфі 89А), слід амортизувати з відображенням у прибутку або збитку. Амортизацію можна починати, як тільки відбувається коригування, і не пізніше припинення коригування об'єкта хеджування на зміни його справедливої вартості, які відносяться до ризику, що хеджується. Коригування базується на перерахованій ефективній ставці відсотка на дату початку амортизації. Проте, якщо у випадку хеджування справедливої вартості доступності відсотковому ризику портфеля фінансових активів або фінансових зобов'язань (та лише для такого хеджування), неможлива амортизація із застосуванням перерахованої ефективної ставки відсотка, то коригування слід амортизувати із застосуванням прямолінійного методу. Коригування слід повністю амортизувати при погашенні фінансового інструмента або, у випадку портфельного хеджування відсоткового ризику, при закінченні відповідного періоду часу переоцінки.
93. Якщо невизнана тверда угода призначається об'єктом хеджування, то подальша кумулятивна зміна справедливої вартості твердої угоди, яка відноситься до хеджованого ризику, визнається активом або зобов'язанням із визнанням відповідного прибутку або збитку у прибутку чи збитку (див. параграф 89 б)). Зміни справедливої вартості інструмента хеджування також визнаються у прибутку чи збитку.
94. Якщо суб'єкт господарювання укладає тверду угоду на придбання активу або бере на себе зобов'язання, які є об'єктом хеджування при хеджуванні справедливої вартості, то первісну балансову вартість активу або зобов'язання, що є наслідком виконання суб'єктом господарювання твердої угоди, коригують, щоб включити кумулятивну зміну в справедливій вартості твердої угоди, яку можна віднести до хеджованого ризику, визнаного в звіті про фінансовий стан.

### Хеджування грошових потоків

95. Якщо хеджування грошових потоків відповідає протягом періоду умовам параграфа 88, його слід обліковувати так:
- частину прибутку або збитку від інструмента хеджування, яка визначена як ефективне хеджування (див. параграф 88), слід визнавати в іншому сукупному прибутку;
  - неефективну частину прибутку або збитку від інструмента хеджування слід визнавати у прибутку чи збитку.
96. Конкретніше хеджування грошових потоків обліковується так:
- окремий компонент власного капіталу, пов'язаний з об'єктом хеджування, коригується до нижчої з двох оцінок (в абсолютних величинах):

- i) кумулятивного прибутку або збитку за інструментом хеджування з початку хеджування, або
  - ii) кумулятивної зміни справедливої вартості (теперішньої вартості) очікуваних майбутніх грошових потоків від об'єкта хеджування з початку хеджування;
- б) решта прибутку або збитку від інструмента хеджування або його призначеного компонента (який не є ефективним хеджуванням) визнається у прибутку чи збитку;
- в) якщо задокументована стратегія суб'єкта господарювання щодо управління ризиком для конкретних відносин хеджування виключає оцінку ефективності хеджування конкретного компонента прибутку чи збитку або пов'язаних з ним грошових потоків від інструмента хеджування (див. параграфи 74, 75 та 88 а)), то цей вилучений компонент прибутку або збитку визнається відповідно до параграфа 5.7.1 МСФЗ 9.
- 97. Якщо хеджування прогнозованої операції у подальшому приводить до визнання фінансового активу або фінансового зобов'язання, то пов'язані з ними прибутки або збитки, які були визнані в іншому сукупному прибутку відповідно до параграфа 95, слід перекласифікувати - виключити з власного капіталу і визнати як коригування внаслідок перекласифікації (див. МСБО 1 (переглянутий у 2007 р.)) у прибутку чи збитку того самого періоду чи періодів, протягом яких хеджовані прогнозовані грошові потоки впливають на прибуток або збиток (наприклад, у таких періодах, в яких визнається відсотковий дохід або витрати на відсотки). Проте, якщо суб'єкт господарювання очікує, що весь або частину збитку, визнаного в іншому сукупному прибутку, не буде відшкодовано в одному або кількох майбутніх періодах, йому слід перекласифікувати у прибуток або збиток як коригування внаслідок перекласифікації суми, відшкодування якої не очікується.**
- 98. Якщо хеджування прогнозованої операції у подальшому приводить до визнання нефінансового активу чи нефінансового зобов'язання, або якщо прогнозована операція щодо нефінансового активу чи нефінансового зобов'язання стає твердою угодою, до якої застосовується облік хеджування справедливої вартості, тоді суб'єкт господарювання приймає а) або б), наведені нижче:**
- а) суб'єкт господарювання перекласифікує відповідні прибутки та збитки, які були визнані в іншому сукупному прибутку відповідно до параграфа 95, у прибуток або збиток як коригування внаслідок перекласифікації (див. МСБО 1 (переглянутий у 2007 році)) в тому самому періоді чи періодах, в яких придбаний актив або прийняте зобов'язання впливають на прибуток або збиток (наприклад, у таких періодах, в яких визнаються витрати на амортизацію чи собівартість продажів). Проте, якщо суб'єкт господарювання очікує, що весь або частина збитку, визнаного в іншому сукупному прибутку, не буде відшкодовано в одному або кількох періодах, йому слід перекласифікувати з власного капіталу у прибуток або збиток як коригування внаслідок перекласифікації, суму, відшкодування якої не очікується;
  - б) суб'єкт господарювання виключає відповідні прибутки та збитки, які були визнані в іншому сукупному прибутку відповідно до параграфа 95, та включає їх у первісну собівартість або в іншу балансову вартість активу чи зобов'язання.
- 99. Суб'єктові господарювання слід прийняти а) або б) параграфа 98 як свою облікову політику і застосовувати її послідовно до всіх типів хеджування, яких стосується параграф 98.**
- 100. Щодо хеджування грошових потоків (окрім того, про яке йдеться у параграфах 97 та 98), то суми, які були визнані в іншому сукупному прибутку, слід перекласифікувати з власного капіталу у прибуток чи збиток як коригування внаслідок перекласифікації (див. МСБО 1 (переглянутий у 2007 р.)) в тому самому періоді чи періодах, протягом яких хеджовані прогнозовані грошові потоки впливають на прибуток або збиток (наприклад, коли відбувається прогнозований продаж).**
- 101. За будь-якої з наведених далі обставин суб'єктові господарювання слід припинити перспективно облік хеджування, визначений у параграфах 95-100:**
- а) закінчується строк дії інструмента хеджування або його продають, ліквідовують чи використовують право на нього (з цією метою заміна одного інструмента хеджування іншим чи переведення його в інший інструмент хеджування не вважається закінченням строку дії або ліквідацією, якщо такі заміни чи переведення є частиною задокументованої стратегії суб'єкта господарювання щодо хеджування). У цьому випадку кумулятивний

прибуток або збиток від інструмента хеджування, який залишається визнаним в іншому сукупному прибутку з того періоду, в якому хеджування було ефективним (див. параграф 95 а)), слід залишати окремо визнаним у власному капіталі, поки не відбудеться прогнозована операція. Якщо операція відбувається, то застосовується параграф 97, 98 або 100;

- б) хеджування більше не відповідає критеріям обліку хеджування, наведеним у параграфі 88. У цьому випадку кумулятивний прибуток або збиток від інструмента хеджування, який залишається визнаним в іншому сукупному прибутку з того періоду, в якому хеджування було ефективним (див. параграф 95 а)), слід залишати окремо визнаним у власному капіталі, поки не відбудеться прогнозована операція. Якщо операція відбувається, застосовують параграф 97, 98 або 100;
- в) більше не очікується, що відбудеться прогнозована операція; в цьому випадку будь-який відповідний кумулятивний прибуток або збиток від інструмента хеджування, який залишається визнаним в іншому сукупному прибутку з того періоду, в якому хеджування було ефективним (див. параграф 95 а)), слід перекласифікувати - виключити з власного капіталу і визнати в прибутках чи збитках як коригування внаслідок перекласифікації. Все ще можна очікувати, що прогнозована операція, яка більше не є високо ймовірною (див. параграф 88 в)), відбудеться;
- г) суб'єкт господарювання анулює призначення. Щодо хеджування прогнозованої операції, то кумулятивний прибуток або збиток від інструмента хеджування, який залишається визнаним в іншому сукупному прибутку від того періоду, в якому хеджування було ефективним (див. параграф 95 а)), слід залишати окремо визнаним у власному капіталі, поки не відбудеться прогнозована операція або більше не очікуватиметься, що вона відбудеться. Коли операція відбувається, застосовується параграф 97, 98 або 100. Якщо більше не очікується, що операція відбудеться, то кумулятивний прибуток або збиток, який було визнано в іншому сукупному прибутку, слід перекласифікувати - виключити з власного капіталу і визнати в прибутках чи збитках як коригування внаслідок перекласифікації.

#### Хеджування чистих інвестицій

102. Хеджування чистих інвестицій у закордонну господарську одиницю, включаючи хеджування монетарної статті, що її обліковують як частину чистої інвестиції (див. МСБО 21), слід обліковувати так само, як хеджування грошових потоків:

- а) частину прибутку або збитку за інструментом хеджування, визначену як ефективне хеджування (див. параграф 88), слід визнавати в іншому сукупному прибутку;
- б) неефективну частину слід визнавати у прибутку чи збитку.

Прибуток або збиток за інструментом хеджування, пов'язані з ефективною частиною хеджування, які були визнані в іншому сукупному прибутку, слід перекласифікувати з власного капіталу у прибуток чи збиток як коригування внаслідок перекласифікації (див. МСБО 1 (переглянутий у 2007 р.)) відповідно до параграфів 48-49 МСБО 21 після вибуття або часткове вибуття закордонної господарської одиниці.

#### Дата набрання чинності та перехід

---

103 Суб'єктові господарювання слід застосовувати цей Стандарт (включаючи зміни, опубліковані у березні 2004 р.) для річних періодів, що починаються 1 січня 2005 р. або пізніше. Дозволяється застосування до цієї дати. Суб'єктові господарювання не слід застосовувати цей Стандарт (включаючи зміни, опубліковані у березні 2004 р.) для річних періодів, що починаються до 1 січня 2005 р., якщо він не застосовує МСБО 32 (опублікований у грудні 2003 р.). Якщо суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до періоду, що починається раніше 1 січня 2005 р., йому слід розкривати інформацію про цей факт.

103А Суб'єктові господарювання слід застосовувати зміну в параграфі 2 з) для річних періодів, що починаються з 1 січня 2006 р. або пізніше. Якщо суб'єкт господарювання застосовує КТМФЗ 5 «Права

на частки, що виникають за фондами на виведення із експлуатації, відновлення та екологічну реабілітацію» для періоду, що починається раніше, цю зміну слід застосовувати до такого періоду.

- 103Б «Контракти про фінансові гарантії» (Зміни до МСБО 39 та МСФЗ 4), випущені в серпні 2005 р., обумовили зміни в параграфах 2 г) та є), 4 та К34, додавання параграфа К34А, додавання нового визначення контрактів про фінансові гарантії та вилученню параграфа 3. Суб'єктові господарювання слід застосовувати ці зміни для річних періодів, що починаються 1 січня 2006 р. або пізніше. Заохочується застосування до цієї дати. Якщо суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до періоду, що починається раніше, йому слід розкривати інформацію про цей факт та застосовувати відповідні зміни до МСБО 32\* та МСФЗ 4 одночасно.
- 103В МСБО 1 (переглянутий у 2007 р.) вніс зміни до термінології, що використовується у всіх МСФЗ. Крім того, він вніс зміни до параграфів 95(а), 97, 98, 100, 102, 108 та К399В. Суб'єктові господарювання слід застосовувати ці зміни для річних періодів, що починаються 1 січня 2009 р. або пізніше. **Якщо суб'єкт** господарювання застосовує МСБО 1 (переглянутий у 2007 році) до періоду, що починається раніше, йому слід застосовувати зазначені зміни для цього періоду.
- 103Г МСФЗ 3 (переглянутий у 2008 році) вилучив параграф 2(д). Суб'єктові господарювання слід застосовувати цю зміну для річних періодів, що починаються 1 липня 2009 р. або пізніше. Якщо суб'єкт господарювання застосовує МСФЗ 3 (переглянутий у 2008 році) до періоду, що починається раніше, йому також слід застосовувати для цього періоду зазначену зміну.
- 103Ґ МСБО 27 (змінений у 2008 році) змінив параграф 102. Суб'єктові господарювання слід застосовувати цю зміну для річних періодів, що починаються 1 липня 2009 р. або пізніше. Якщо суб'єкт господарювання застосовує МСБО 27 (змінений у 2008 році) до періоду, що починається раніше, йому також слід застосовувати для цього періоду зазначену зміну.
- 103Д Суб'єкт господарювання застосовує зміну в параграфі 2 до річних періодів, що починаються 1 січня 2009 р. або пізніше. Якщо суб'єкт господарювання застосовує *“Фінансові інструменти з правом дострокового погашення та зобов'язання, що виникають при ліквідації”* (Зміни до МСБО 32 та МСБО 1), видані у лютому 2008 р., до більш раннього періоду, то зміну в параграфі 2 слід застосовувати до такого більш раннього періоду.
- 103Е Суб'єкт господарювання застосовує параграфи К399БА, К399Г, К399Д, К3110А та К3110Б ретроспективно для річних періодів, що починаються 1 липня 2009 р. або пізніше, відповідно до МСБО 8 *“Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки”*. Застосування до вказаної дати дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує *“Правомірні об'єкти хеджування”* (Зміна до МСБО 39) до періодів, що починаються 1 липня 2009 р. або пізніше, він розкриває цей факт.
- 103Є-1033 [Вилучено]
- 103И *“Удосконалення до МСФЗ”*, видані у квітні 2009 р., змінили параграфи 2е), 97 та 100. Суб'єкт господарювання застосовує зміни до цих параграфів перспективно до всіх контрактів, термін дії яких не закінчився, для річних періодів, що починаються 1 січня 2010 р. або пізніше. Застосування до зазначеної дати дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до більш раннього періоду, він розкриває цей факт.
- 103І [Вилучено]
- 103Ї [Вилучено]
- 103Й Параграф 103Г був змінений виданням у травні 2010 р. *“Удосконалень до МСФЗ”*. Суб'єкт господарювання застосовує цю зміну до річних періодів, що починаються 1 липня 2010 р. або пізніше. Застосування до вказаної дати дозволяється.
- 103К МСФЗ 9, виданий у жовтні 2010 р., змінив параграфи 2, 4, 8, 9, 58, 63, 88г), 89б), 90, 96в), 103Б, 103В, 103И, 104, 108В, К33–К34, К38, К384, К395, К3114а) та К3118б) і вилучив параграфи 1, 10–57, 61, 66–70, 79, 103Є–1033, 103І, 103Ї, 105–107А, К34Б–К34И, К39–К312А, К314, К315, К327–К383 та К396. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни, якщо він застосовує МСФЗ 9, виданий у жовтні 2010 р.
104. Цей Стандарт слід застосовувати ретроспективно, за винятком випадків, зазначених у параграфі 108. Залишок нерозподіленого прибутку на початок періоду за перший поданий попередній період та всі інші порівняльні суми слід коригувати так, ніби цей Стандарт застосовувався завжди, якщо перерахування інформації буде можливим. Якщо перерахування неможливе, суб'єктові

\* Якщо суб'єкт господарювання застосовує МСФЗ 7, посилання на МСБО 32 замінюється посиланням на МСФЗ 7.

господарювання слід розкривати цей факт та зазначати, якою мірою інформацію перераховано.

105-107A [Вилучено]

- 108 Суб'єктові господарювання не слід коригувати балансову вартість нефінансових активів та нефінансових зобов'язань, щоб виключити прибутки та збитки, пов'язані з хеджуванням грошових потоків, які були включені у балансову вартість до початку того фінансового року, в якому цей Стандарт застосовується вперше. На початку того фінансового періоду, в якому цей Стандарт застосовується вперше, будь-яку суму, визнану поза прибутками або збитками (в іншому сукупному прибутку або прямо у власному капіталі) для хеджування твердої угоди, яке згідно з цим Стандартом обліковується як хеджування справедливої вартості, слід перекласифікувати як актив або зобов'язання, за винятком хеджування валютного ризику, яке подовжують розглядати як хеджування грошових потоків.
- 108A Суб'єктові господарювання слід застосовувати останнє речення параграфу 80 та параграфи К399А та К399Б для річних періодів, що починаються 1 січня 2006 р. або пізніше. Заохочується застосування до цієї дати. Якщо суб'єкт господарювання призначив об'єктом хеджування зовнішню прогнозовану операцію, яка
- а) визначена в функціональній валюті суб'єкта господарювання, що укладає операцію;
  - б) приводить до доступності ризику, що впливатиме на консолідований прибуток або збиток (тобто, визначена в валюті, що відрізняється від валюти подання);
  - в) кваліфікувалася би для обліку хеджування, якби не була визначена у функціональній валюті суб'єкта господарювання, що її укладає,
- він може застосовувати облік хеджування у консолідованій фінансовій звітності в період (періоди) до дати застосування останнього речення параграфу 80 та параграфів К399А та К399Б.
- 108Б Суб'єктові господарювання не потрібно застосовувати параграф К399Б до порівняльної інформації, що стосується періодів до дати застосування останнього речення параграфу 80 та параграфу К399А.
- 108В Параграфи 73 та К38 були змінені виданими у травні 2008 р. “Удосконаленнями до МСФЗ”. Параграф 80 був змінений виданими у квітні 2009 р. “Удосконаленнями до МСФЗ”. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до річних періодів, що починаються 1 січня 2009 р. або пізніше. Застосування до визначеної дати усіх цих змін дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує ці зміни до більш раннього періоду, він розкриває цей факт.

## **Вилучення інших положень**

---

109. Цей Стандарт замінює МСБО 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”, переглянутий у жовтні 2000 р.
110. Цей Стандарт та Керівництво із застосування, яке додається, замінюють Керівництво із застосування, опубліковане Комітетом з питань керівництв із застосування МСБО 39, випущене колишнім КМСБО.

## Додаток А

### Керівництво із застосування

Цей додаток є невіддільною складовою Стандарту.

### Сфера застосування (параграфи 2-7)

---

- К31. Для деяких видів контрактів є необхідним платіж, що ґрунтується на кліматичних, геологічних та інших фізичних змінних. (Контракти, засновані на кліматичних змінних, ще називають “погодними похідними інструментами”.) У тому випадку, коли такі контракти не належать до сфери застосування МСФЗ 4 “Страхові контракти”, на них поширюється сфера застосування цього Стандарту.
- К32. Цей Стандарт не стосується вимог, пов’язаних з програмами пенсійного забезпечення, що відповідають нормативам МСБО 26 “Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення” та угод про роялті, заснованих на обсязі продаж або доходів від послуг, які включені до МСБО 18 .
- К33. Суб’єкт господарювання інколи здійснює “стратегічні інвестиції” в інструменти власного капіталу, котрі випущені іншим суб’єктом господарювання, маючи намір встановити чи підтримувати з ним довгострокові операційні стосунки з метою подальших інвестицій. Суб’єкт господарювання-інвестор застосовує МСБО 28 “Інвестиції в асоційовані підприємства” для з’ясування питання: чи є облік за методом участі в капіталі прийнятним для таких інвестицій. Подібним чином, суб’єкт господарювання-інвестор застосовує МСБО 31 “Частки у спільних підприємствах” з метою використання для таких інвестицій методу пропорційної консолідації або методу участі в капіталі. У тому випадку, коли ці методи є неприйнятними, суб’єкт господарювання застосовує цей Стандарт та МСФЗ 9 відповідно до таких стратегічних інвестицій.
- К33А Цей Стандарт та МСФЗ 9 застосовують до фінансових активів та фінансових зобов’язань страховиків, інших, ніж права та зобов’язання, які виключаються згідно з параграфом 2 г), оскільки вони виникають за контрактами, що входять до сфери застосування МСФЗ 4.
- К34. Контракти про фінансові гарантії можуть набувати різних юридичних форм, зокрема, таких, як фінансова гарантія, акредитив, контракт на випадок несплати заборгованості за кредитом або страховий контракт. Підхід до їхнього обліку не залежить від їхньої юридичної форми. Далі наведено приклади відповідного підходу (див. параграфи 2 г):
- а) хоча контракт фінансової гарантії відповідає визначенню страхового контракту в МСФЗ 4, якщо переданий ризик є значним, емітент застосовує цей Стандарт та МСФЗ 9. Проте, якщо емітент раніше недвозначно заявив, що він вважає такі контракти страховими контрактами та використовував облік, застосовний до страхових контрактів, емітент може обирати застосовувати цей Стандарт та МСФЗ 9 або МСФЗ 4 до таких контрактів фінансової гарантії. Якщо застосовується цей Стандарт та МСФЗ 9, параграф 5.1.1 МСФЗ 9 вимагає від емітента визначати контракт фінансової гарантії первісно за справедливою вартістю. Якщо контракт фінансової гарантії був наданий нез’язаній стороні в окремій операції між незалежними, обізнаними та зацікавленими сторонами, ймовірно, що його справедлива вартість на початку дорівнюватиме отриманій премії, якщо немає свідчення зворотному. В подальшому, якщо контракт фінансової гарантії не був призначений на початку за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки як прибутку або збитку або якщо застосовуються параграфи 3.2.15–3.2.23 та Б3.2.12–Б3.2.17 МСФЗ 9 (коли передача фінансового активу не кваліфікується для припинення визнання або застосовується підхід подальшої участі), емітент оцінює за більшою з двох сум:
    - і) суми, визначеної відповідно до МСБО 37; та
    - іі) суми, первісно визнаної мінус, якщо доречно, кумулятивна амортизація, визнана відповідно до МСБО 18 (див. параграф 4.2.1в) МСФЗ 9).

- б) деякі пов'язані з кредитом гарантії не вимагають як передумову платежу, щоб утримувач був доступний збитку і зазнав його внаслідок невиконання зобов'язання боржником сплатити за гарантований актив, коли настає строк. Прикладом такої гарантії є гарантія, яка вимагає платежів у відповідь на визначений кредитний рейтинг або кредитний індекс. Такі гарантії не є контрактами фінансової гарантії, визначеними в МСФЗ 9, і не є страховими контрактами, визначеними в МСФЗ 4. Такі гарантії являють собою похідні фінансові інструменти і емітент застосовує до них цей Стандарт та МСФЗ 9;
- в) якщо емітент надав контракт фінансової гарантії у зв'язку з продажем товарів, емітент застосовує МСБО 18 при визначенні того, коли він визнає дохід від гарантії та продажу товарів.

К34А Твердження, що емітент вважає контракти страховими контрактами, як правило, можна знайти в інформації, якою емітент обмінюється з клієнтами та регулювними органами, контрактах, діловій документації та фінансовій звітності. Крім того, на страхові контракти часто поширюються облікові вимоги, які відрізняються від вимог до інших типів операцій, наприклад, контракти, видані банками або комерційними компаніями. В таких випадках фінансова звітність емітента містить, як правило, зазначення того, що емітент використовував такі облікові вимоги.

## **Визначення (параграфи 8 та 9)**

---

К34Б–К34И [Вилучено]

### **Ефективна ставка відсотка**

- К35. У деяких випадках фінансові активи купують з великою знижкою, яка відображає понесені кредитні збитки. Суб'єкти господарювання включають такі понесені кредитні збитки в попередньо оцінені грошові потоки при обчисленні ефективної ставки відсотка.
- К36. При застосуванні методу ефективного відсотка суб'єкт господарювання, як правило, амортизує будь-які витрати на комісійні, сплачені чи отримані "пункти", витрати на операцію та будь-які інші премії або дисконти, включені в обчислення ефективної ставки відсотка протягом очікуваного строку інструмента. Проте може застосовуватися коротший період, який включає комісійні, сплачені чи отримані "пункти", витрати на операцію, премії або дисконти. Це відбуватиметься, коли змінна, до якої відносяться комісійні, сплачені чи отримані "пункти", витрати на операцію, премії чи дисконти переоцінюється до ринкових ставок раніше очікуваного погашення інструмента. У такому випадку відповідним періодом амортизації є період до наступної дати такої переоцінки. Наприклад, якщо премія чи дисконт за інструментом з плаваючою ставкою відображає відсотки, нараховані на інструмент, з часу сплати останніх відсотків (або зміни у ринкових ставках з часу переоцінки плаваючої ставки відсотка до ринкових ставок), вони амортизуватимуться до наступної дати переоцінки плаваючого відсотка до ринкових ставок. Це відбувається тому, що премія чи дисконт пов'язані з періодом до наступної дати переоцінки, оскільки на цю дату змінна, з якою пов'язана премія чи дисконт (тобто ставки відсотка), переоцінюється до ринкових ставок. Однак, якщо премія чи дисконт спричинена зміною кредитного спреду вище плаваючої ставки, встановленої в інструменті, або інших змінних, які не переоцінюються до ринкових ставок, вони амортизуються протягом очікуваного строку інструмента.
- К37. Для фінансових активів з плаваючою ставкою та фінансових зобов'язань з плаваючою ставкою періодична переоцінка грошових потоків змінює ефективну ставку відсотка з метою відображення змін ринкових ставок відсотка. Якщо фінансовий актив з плаваючою ставкою або фінансове зобов'язання з плаваючою ставкою визнаються первісно за сумою, що дорівнює основній сумі, котра підлягає отриманню чи сплаті при погашенні, то переоцінювання майбутніх платежів відсотка, як правило, не має значного впливу на балансову вартість активу або зобов'язання.
- К38. Якщо суб'єкт господарювання переглядає свої попередні оцінки платежів чи надходжень, то він коригуватиме балансову вартість фінансового активу чи фінансового зобов'язання (або групи фінансових інструментів) для відображення фактичних та переглянутих попередньо оцінених грошових потоків. Суб'єкт господарювання перераховує балансову вартість шляхом обчислення теперішньої вартості попередньо оцінених майбутніх грошових потоків за первісною ефективною



ставкою відсотка фінансового інструмента, або, якщо це можливо, за переглянутою ставкою відсотка, обчисленою відповідно до параграфа 92. Коригування визнається як дохід або витрата у прибутку чи збитку.

К39–К312А [Видалено].

### **Витрати на операцію**

К313. Витрати на операцію включають гонорари та комісійні, сплачені агентам (ураховуючи працівників, які діють як агенти з продажу), радникам, брокерам та дилерам, збори регулювальних органів і фондових бірж, а також податки і збори на передачу. Витрати на операції не включають премії та дисконти за борговим інструментом, фінансові витрати та внутрішньо адміністративні чи холдингові витрати.

К314–К383 [Видалено]

### **Зменшення корисності фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю, та неможливість їх отримати (параграфи 58 - 65)**

К384. Зменшення корисності фінансового активу, що оцінюється за амортизованою собівартістю, оцінюється із застосуванням первісної ефективної ставки відсотка за фінансовим інструментом, оскільки дисконтування за поточною ринковою ставкою відсотка фактично означало б застосування оцінки за справедливою вартістю до фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю. Якщо умови фінансового активу, що оцінюється за амортизованою собівартістю, змінюються внаслідок повторних переговорів чи з причин фінансових труднощів позичальника або емітента, то зменшення корисності оцінюється, виходячи із первісної ефективної ставки відсотка до змінених умов. Грошові потоки, пов'язані з короткостроковою дебіторською заборгованістю, не дисконтують, якщо вплив дисконтування є несуттєвим. Якщо фінансовий актив, що оцінюється за амортизованою собівартістю, має змінну ставку відсотка, то ставка дисконту для оцінювання будь-якого збитку від зменшення корисності (згідно з параграфом 63) є поточною ефективною ставкою відсотка (ставками відсотка), визначеною за контрактом. Виходячи з прагматичних умов, кредитор може оцінити зменшення корисності фінансового активу, що оцінюється за амортизованою собівартістю, на основі справедливої вартості інструмента із застосуванням спостереженої ринкової ціни. Обчислення теперішньої вартості попередньо оцінених майбутніх грошових потоків від забезпеченого заставою фінансового активу відображає грошові потоки, які можуть бути наслідком позбавлення боржника права викупу закладеного ним майна мінус витрати на отримання та продаж застави, незалежно від імовірності позбавлення боржника права викупу закладеного ним майна.

К385. У процесі попереднього оцінювання зменшення корисності розглядаються всі кредитні ризики, а не лише ті, що мають низьку кредитну якість. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання застосовує систему внутрішньої класифікації кредитів, то він розглядає всі класи кредитів, а не лише ті, що відображають серйозне погіршення кредитів.

К386. Попереднє оцінювання суми збитку від зменшення корисності може привести до однієї суми або до діапазону можливих сум. В останньому випадку суб'єкт господарювання визнає збиток від зменшення корисності, що дорівнює найкращій оцінці в межах діапазону\*, враховуючи всю відповідну інформацію наявну до випуску фінансової звітності щодо існуючих умов на кінець звітного періоду.

К387. Для визначення сукупної оцінки зменшення корисності, фінансові активи об'єднують у групи на основі подібних характеристик кредитного ризику, які свідчать про спроможність боржників сплатити всі суми відповідно до графіку сплати та умов контракту (наприклад, на основі оцінки кредитного ризику або класифікації, коли розглядається тип, географічне місце розташування активу, вид застави, термін прострочення та інші відповідні чинники). Обрані характеристики стосуються

\* У параграфі 39 МСБО 37 наведено керівництво щодо того, як визначати найкращу оцінку в діапазоні можливих результатів.

попередньої оцінки майбутніх грошових потоків для груп таких активів, оскільки свідчать про спроможність боржників оплатити всі суми, строк сплати яких настав відповідно до умов контрактів на оцінювані активи. Однак, ймовірність збитку та інші статистичні дані про збитки на рівні групи активів різні для а) активів, які оцінювали окремо на зменшення корисності та встановили, що корисність не зменшилася, та б) активів, які не оцінювали окремо на зменшення корисності, в результаті може бути потрібна інша сума зменшення корисності. Якщо суб'єкт господарювання не має групи активів із подібними характеристиками ризику, він не проводить додаткове оцінювання.

- К388. Збитки від зменшення корисності, визнані на основі групи, відображають проміжний етап до ідентифікації збитків від зменшення корисності щодо окремих активів у групі фінансових активів, які сукупно оцінювали на зменшення корисності. Як тільки стає доступною інформація, в якій конкретно оцінюються збитки від окремих активів у групі, корисність яких зменшилася, ці активи виключають із неї.
- К389. Майбутні грошові потоки в групі фінансових активів, яку сукупно оцінюють на зменшення корисності, попередньо аналізуються на основі минулого досвіду щодо збитків від активів із характеристиками кредитного ризику, подібними до характеристик групи. Суб'єкти господарювання, які не мають досвіду збитків, визначених суб'єктом господарювання, або мають недостатній досвід, застосовують досвід щодо однорідної за складом групи для подібних груп фінансових активів. Минулий досвід щодо збитків коригують на основі поточних спостережених даних, щоб урахувати вплив поточних умов, яких не було у тому періоді, на якому базується минулий досвід збитків, та щоб виключити вплив умов минулого періоду, яких тепер немає. Попередні оцінки змін майбутніх грошових потоків відображають і узгоджують зі змінами спостережених даних за різні періоди (такі, як зміни рівня безробіття, ціни на нерухомість, ціни на товари, статус платежів або інші чинники, які свідчать про понесені збитки в групі та їх величину). Методологію та прогнози, використані для попереднього оцінювання майбутніх грошових потоків, регулярно переглядають з метою зменшення будь-яких різниць між попередніми оцінками збитків та досвідом фактичних збитків.
- К390. Як приклад застосування параграфу К389, суб'єкт господарювання на основі минулого досвіду може визначити, що однією з основних причин невиконання зобов'язань відносно позик за кредитними картками є смерть позичальника. Суб'єкт господарювання також може спостерігати, що рівень смертності щороку є незмінним. Тим не менше, деякі позичальники в групі позик за кредитними картками суб'єкта господарювання могли вмерти в цьому році, засвідчуючи, що виник збиток від зменшення корисності таких позик, навіть якщо на кінець року суб'єкт господарювання ще не знає, які конкретні боржники померли. Було б доцільним визнавати збиток від зменшення корисності для цих "понесених і не відображених у звітності" збитків. Проте було б недоцільним визнавати збиток від зменшення корисності щодо випадків смерті, які, за очікуванням, відбудуться в майбутньому періоді, оскільки необхідна подія збитку (смерть боржника) ще не відбулася.
- К391. Застосовуючи минулі показники збитків під час попереднього оцінювання майбутніх грошових потоків, важливо застосувати інформацію про минулі показники збитків до груп, які визначені так само, що і групи, для яких спостерігалися минулі показники збитків. Треба щоб застосований метод надавав можливість зіставити кожен групу з інформацією про минулий досвід збитків у групах активів із подібними характеристиками кредитного ризику та відповідними спостереженими даними, які відображають поточні умови.
- К392. Підходи, засновані на формулах, та статистичні методи можна застосовувати для визначення збитків від зменшення корисності в групі фінансових активів (наприклад, позики з меншими залишками), оскільки вони узгоджуються з вимогами в параграфах 63-65 та К387-К391. Будь-яка застосована модель включатиме вплив вартості грошей у часі, розглядатиме грошові потоки для решти строку експлуатації активу (не лише на наступний рік), строк погашення позик у портфелі і не приводитиме до збитку від зменшення корисності при первісному визнанні фінансового активу.

### **Відсотковий дохід після визнання зменшення корисності**

- К393. Після часткового списання фінансового активу або групи подібних фінансових активів унаслідок збитку від зменшення корисності, відсотковий дохід визначають на основі ставки відсотка, застосованої для дисконтування майбутніх грошових потоків з метою оцінювання збитку від зменшення корисності.

## Хеджування (параграфи 71-102)

---

### Інструменти хеджування (параграфи 72-77)

#### Кваліфіковані інструменти (параграфи 72 та 73)

- К394. Потенційний збиток за опціоном, який продає суб'єкт господарювання, може бути значно більшим за потенційне збільшення вартості пов'язаного з ним об'єкта хеджування. Іншими словами, проданий опціон не є ефективним щодо зменшення доступності об'єкта хеджування ризику прибутку або збитку. Отже, проданий опціон не кваліфікується як інструмент хеджування, доки він не призначений для згорання придбаного опціону, включаючи інтегрований в інший фінансовий інструмент (наприклад, проданий опціон "кол", застосовуваний для хеджування зобов'язання з правом дострокового викупу). Навпаки, придбаний опціон має потенційні прибутки, які дорівнюють збиткам або перевищують їх, а отже, потенційно може зменшити доступність прибутку або збитку змінам справедливої вартості або грошових потоків. Відповідно, його можна кваліфікувати як інструмент хеджування.
- К395. Фінансовий актив, що оцінюється за амортизованою собівартістю, можна призначити інструментом хеджування для хеджування валютного ризику.
- К396. [Вилучено]
- К397. Власні інструменти капіталу суб'єкта господарювання не є фінансовими активами або фінансовими зобов'язаннями суб'єкта господарювання, а отже, не можуть призначатися інструментами хеджування.

### Об'єкти хеджування (параграфи 78-84)

#### Кваліфіковані об'єкти (параграфи 78-80)

- К398. Тверда угода на придбання при об'єднанні бізнесу не може бути об'єктом хеджування (за винятком валютного ризику), оскільки не можна конкретно ідентифікувати та оцінити інші ризики, що хеджуються. Ці та інші ризики належать до загальних ризиків бізнесу.
- К399. Інвестиція, обліковувана за методом участі в капіталі, не може бути об'єктом хеджування при хеджуванні справедливої вартості, оскільки за методом участі в капіталі визнається частка інвестора в прибутку або збитку асоційованого підприємства, а не зміни справедливої вартості інвестиції. З цієї ж причини інвестиція в консолідоване дочірнє підприємство не може бути об'єктом хеджування при хеджуванні справедливої вартості, оскільки у прибутку чи збитку дочірнього підприємства визнається консолідація, а не зміни справедливої вартості інвестиції. Хеджування чистої інвестиції в закордонне підприємство відрізняється тим, що це хеджування доступності валютному ризику, а не хеджування справедливої вартості змін вартості інвестиції.
- К399А Параграф 80 зазначає, що в консолідованих фінансових звітах валютний ризик високоїмовірної прогнозованої внутрішньогрупової операції може кваліфікуватися як об'єкт хеджування при хеджуванні грошових потоків, якщо операція визначена в іншій валюті, ніж функціональна валюта суб'єкта господарювання, що укладає цю операцію; валютний ризик впливатиме на консолідований прибуток або збиток. З цією метою суб'єкт господарювання може бути материнським, дочірнім, асоційованим, спільним підприємством чи філіалом. Якщо валютний ризик прогнозованої внутрішньогрупової операції не впливає на консолідований прибуток або збиток, внутрішньогрупова операція не може кваліфікуватися як об'єкт хеджування. Це відбувається у випадку сплати роялті, сплати відсотка або зарплати управлінському персоналові між членами однієї групи, якщо не має відповідної зовнішньої операції. Однак, якщо валютний ризик прогнозованої внутрішньогрупової операції впливатиме на консолідований прибуток або збиток, внутрішньогрупова операція може кваліфікуватися як об'єкт хеджування. Прикладом є прогнозовані продажі або придбання запасів між членами однієї групи, якщо це подальший продаж запасів стороні, що є зовнішньою для групи. Подібним чином, прогнозований внутрішньогруповий продаж основних засобів суб'єкта господарювання групи, який їх виробив, суб'єктові господарювання групи, який використовуватиме основні засоби в своїй діяльності, може впливати на консолідований прибуток або збиток. Це може відбуватися, наприклад тому, що основні засоби амортизуватимуться суб'єктом господарювання, що купує, і сума, первісно визнана для основних

засобів може змінитися, якщо прогнозована внутрішньогрупова операція визначена в іншій валюті, ніж функціональна валюта суб'єкту господарювання, що купує.

- К399Б Якщо хеджування прогнозованої внутрішньогрупової операції кваліфікується для обліку хеджування, будь-який прибуток або збиток, що його визнають прямо у власному капіталі відповідно до параграфа 95 а), слід перекласифікувати в прибуток або збиток того самого періоду або тих самих періодів, протягом яких валютний ризик хеджованої операції впливає на консолідований прибуток або збиток.
- К399БА Суб'єкт господарювання може призначити всі зміни у грошових потоках або справедливій вартості об'єкта хеджування у відносинах хеджування. Суб'єкт господарювання може також призначити лише зміни у грошових потоках або справедливій вартості об'єкта хеджування вище або нижче визначеної ціни чи іншої змінної (односторонній ризик). Внутрішня вартість придбаного інструменту хеджування опціону (за припущення, що він має такі ж основні умови, що і призначений ризик), але не його часова вартість, відображає односторонній ризик в об'єкті хеджування. Наприклад, суб'єкт господарювання може призначити змінюваність результатів майбутнього грошового потоку внаслідок зростання цін прогнозованого придбання товару. В такій ситуації призначаються лише збитки від грошового потоку внаслідок зростання ціни вище визначеного рівня. Хеджований ризик не включає вартість у часі придбаного опціону, оскільки вартість у часі не є компонентом прогнозованої операції, що впливає на прибуток або збиток (параграф 86б)).

### **Призначення фінансових статей об'єктами хеджування (параграфи 81 та 81А)**

- К399В. Якщо частину грошових потоків від фінансового активу або фінансового зобов'язання призначають об'єктом хеджування, ця призначена частина повинна бути меншою, ніж сукупні грошові потоки від активу чи зобов'язання. Наприклад, у випадку зобов'язання, ефективна ставка відсотка якого є нижчою ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR), суб'єкт господарювання не може призначати а) частину зобов'язання, яка дорівнює основній сумі плюс відсоток за ставкою пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR) та б) негативну залишкову частину. Проте суб'єкт господарювання може призначати всі грошові потоки від загального фінансового активу або фінансового зобов'язання об'єктом хеджування і хеджувати їх лише від одного конкретного ризику (наприклад, лише від змін, які відносяться до змін ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR)). Наприклад, у випадку фінансового зобов'язання, ефективна ставка відсотка якого становить 100 базових "пунктів" і є нижчою ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR), суб'єкт господарювання може призначити об'єктом хеджування все зобов'язання (тобто основну суму, плюс відсоток за ставкою пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів, мінус 100 базових "пунктів") та хеджувати зміну справедливої вартості або грошові потоки цього загального зобов'язання, які відносяться до змін ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR). Суб'єкт господарювання може також обрати інше співвідношення хеджування, ніж одиниця до одиниці, з метою підвищення ефективності хеджування, як зазначено у параграфі К3100.
- К399Г. Крім того, якщо хеджується фінансовий інструмент із фіксованою ставкою відсотка через деякий час після його ініціювання, а ставки відсотка вже змінилися, то суб'єкт господарювання може призначити частину, що дорівнює орієнтованій ставці, вищій від контрактної ставки і сплаченої за об'єкт. Суб'єкт господарювання може це робити за умови меншої орієнтованої ставки, ніж ефективна ставка відсотка, виходячи із міркування, що суб'єкт господарювання придбав інструмент тоді, коли він уперше призначив об'єкт хеджування. Наприклад, припустимо, що суб'єкт господарювання ініціює фінансовий актив за фіксованою ставкою відсотка сумою 100 ВО, яка є ефективною ставкою відсотка в 6% у той час, коли ставка пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів становить 4%. Він починає хеджування цього активу через деякий час, коли ставка пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів зросла до 8%, а справедлива вартість активу зменшилася до 90 ВО. Суб'єкт господарювання обчислює, що якби він купив актив на дату призначення його об'єктом хеджування за тогочасною справедливою вартістю у 90 ВО, то реальний дохід становив би 9,5%. Оскільки ставка пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів менше цього реального доходу, суб'єкт господарювання може призначити частину ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів у 8%, яка частково складається з грошових потоків від відсотка за контрактом, різниці між поточною справедливою вартістю (тобто, 90 ВО) та сумою, яка підлягає сплаті при погашенні (тобто, 100 ВО).

### **Призначення нефінансових статей об'єктами хеджування (параграф 82)**

КЗ100. Зміни ціни складової частини або компонента нефінансового активу чи нефінансового зобов'язання, як правило, не мають передбаченого впливу на ціну об'єкта, який можна окремо оцінити та порівняти із впливом змін ринкових ставок відсотка на ціну облигації. Отже, нефінансовий актив чи нефінансове зобов'язання є об'єктом хеджування лише у сукупності або щодо валютного ризику. Якщо є різниця між умовами інструмента хеджування та об'єкта хеджування (зокрема, хеджування прогнозованого придбання бразильської кави із застосуванням форвардного контракту на придбання колумбійської кави за інших рівних умов), то такі відносини можна кваліфікувати як відносини хеджування, коли задовольняються всі умови, наведені в параграфі 88, розраховуючи, що хеджування буде високоефективним. З цією метою сума інструмента хеджування може бути більшою чи меншою, ніж сума об'єкта хеджування, якщо це підвищує ефективність відносин хеджування. Наприклад, можна виконати регресійний аналіз з метою встановлення статистичної взаємозалежності між об'єктом хеджування (наприклад, операція з бразильською кавою) та інструментом хеджування (наприклад, операція з колумбійською кавою). Якщо є статистично обґрунтована взаємозалежність між обома змінними (тобто між цінами на одиницю бразильської кави та колумбійської кави), нахил регресійної кривої можна використати для встановлення співвідношення хеджування, яке максимізує очікувану ефективність. Наприклад, якщо нахил регресійної кривої становить 1,02, співвідношення хеджування, базоване на 0,98 кількості одиниць об'єктів хеджування до 1,00 кількості одиниць інструмента хеджування, максимізує очікувану ефективність. Проте відносини хеджування можуть призвести до неефективності, яка визнається у прибутку чи збитку протягом строку дії відносин хеджування.

### **Призначення груп статей об'єктами хеджування (параграфи 83 та 84)**

КЗ101. Хеджування загальної чистої позиції (наприклад, із чистою сумою всіх активів з фіксованою ставкою відсотка та зобов'язань з фіксованою ставкою відсотка, що мають подібні строки погашення), а не конкретного об'єкта хеджування, не відповідає вимогам до обліку хеджування. Приблизно такого самого впливу обліку хеджування на прибуток або збиток при цьому типі відносин хеджування можна досягти шляхом призначення об'єктом хеджування частини основних статей. Наприклад, якщо банк має активів на 100 ВО і зобов'язань на 90 ВО з ризиками й строками подібного характеру та хеджує частину в 10 ВО на нетто-основі від доступності ризикам, він може призначити 10 ВО цих активів об'єктом хеджування. Таке призначення можна застосовувати, якщо ці активи та зобов'язання є інструментами з фіксованою ставкою відсотка; в цьому випадку воно є хеджуванням справедливої вартості. А коли всі вони є інструментами зі змінною ставкою відсотка – хеджуванням грошових потоків. Подібно до цього, якщо суб'єкт господарювання має намір придбати в іноземній валюті 100 ВО і продати в іноземній валюті 90 ВО, він може хеджувати чисту суму 10 ВО шляхом придбання похідного інструмента та призначення його інструментом хеджування, пов'язаним з 10 ВО за твердою угодою придбати 100 ВО.

### **Облік хеджування (параграфи 85-102)**

КЗ102. Прикладом хеджування справедливої вартості є хеджування доступності змінам справедливої вартості боргового інструмента з фіксованою ставкою відсотка внаслідок змін ставок відсотка. Таке хеджування може здійснювати емітент або утримувач.

КЗ103. Прикладом хеджування грошових потоків є застосування "свопу" для заміни боргового інструмента з плаваючою ставкою відсотка борговим інструментом з фіксованою ставкою відсотка (тобто хеджування майбутньої операції, в якій майбутні грошові потоки, що хеджуються, є майбутніми платежами відсотка).

КЗ104. Хеджування твердої угоди (наприклад, хеджування зміни цін на паливо, пов'язаної з невизнаним контрактним зобов'язанням електроенергетичної компанії придбати паливо за фіксованою ціною) є хеджуванням доступності змінам справедливої вартості. Відповідно, таке хеджування є хеджуванням справедливої вартості. Проте згідно з параграфом 87, хеджування валютного ризику твердої угоди в інших випадках можна обліковувати як хеджування грошових потоків.

## Оцінювання ефективності хеджування

КЗ105. Хеджування вважають високоефективним в разі виконання таких вимог:

- а) на початку строку і протягом подальших періодів очікується, що хеджування буде високоефективним у досягненні змін справедливої вартості, що згортаються, або грошових потоків, котрі відносяться до хеджованого ризику протягом періоду, для якого призначено хеджування. Таке очікування можна довести різними способами, застосовуючи порівняння минулих змін справедливої вартості або грошових потоків об'єкта хеджування, включених до хеджованого ризику, з минулими змінами справедливої вартості або грошових потоків інструмента хеджування. Підтвердженням цьому може бути наявність сильної статистичної кореляції між справедливою вартістю та грошовими потоками об'єкта хеджування і такими ж характеристиками інструмента хеджування. Суб'єкт господарювання може обрати інше співвідношення хеджування, ніж одиниця до одиниці, з метою підвищення ефективності хеджування, як наведено в параграфі КЗ100;
- б) фактичні результати хеджування перебувають у межах 80-125 відсотків. Наприклад, якщо фактичні результати такі, що збиток від інструмента хеджування дорівнює 120 ВО і прибуток за грошовим інструментом дорівнює 100 ВО, згортання можна оцінити на  $120 / 100$ , що становить 120 відсотків, або на  $100 / 120$ , що дорівнює 83 відсоткам припускаючи, що хеджування відповідає вимогам пункту а), суб'єкт господарювання дійде висновку, що хеджування є високоефективним.

КЗ106. Ефективність оцінюють з часу складання суб'єктом господарювання річної або проміжної фінансової звітності.

КЗ107. Цей Стандарт не визначає єдиний метод оцінювання ефективності хеджування. Метод, який суб'єкт господарювання обирає для оцінювання ефективності хеджування, залежить від його стратегії управління ризиком. Наприклад, якщо стратегія управління ризиком суб'єкта господарювання полягає в періодичному коригуванні суми інструмента хеджування для відображення змін у позиції хеджування, то суб'єктові господарювання потрібно довести, що за очікуванням, хеджування буде високоефективним лише протягом періоду, коли суму інструмента хеджування не треба буде коригувати. У деяких випадках суб'єкт господарювання приймає різні методи для різних типів хеджування. Документація суб'єкта господарювання про його стратегію хеджування включатиме методи оцінювання ефективності. Описуючи ці методи, розраховують, чи буде оцінка включати весь прибуток або збиток від інструмента хеджування, чи вартість у часі інструмента вилучатимуть.

КЗ107А. Якщо суб'єкт господарювання хеджує менше 100 відсотків доступності ризику статті (наприклад, 85 відсотків) він визначатиме об'єкт хеджування як такий, що має доступність ризику у 85 відсотків і оцінюватиме неефективність, виходячи із змін цієї визначеної доступності ризику у 85 відсотків. Проте при хеджуванні доступності, визначеної у 85 відсотків, суб'єкт господарювання може використати інше співвідношення хеджування, ніж одиниця до одиниці, з метою вдосконалення ефективності хеджування, як зазначено в параграфі КЗ100.

КЗ108. Якщо основні умови інструмента хеджування, актив чи зобов'язання хеджування, тверда угода або високо ймовірна прогнозована операція хеджування є однаковими, то зміни справедливої вартості й грошових потоків, зумовлені ризиком, можуть згортатися повністю, як під час укладання хеджування, так і після нього. Наприклад, ймовірно, що відсотковий своп буде ефективним хеджуванням тоді, коли умовна та основна суми, строк, дати переоцінки, дати отримання та сплати відсотків й основної суми, а також основа оцінки ставок відсотка є однаковими для інструмента хеджування та об'єкта хеджування. Крім того, можливо, що хеджування високо ймовірного прогнозованого придбання товарів із форвардним контрактом буде високоефективним, якщо:

- а) форвардний контракт укладено на придбання однакової кількості тих самих товарів, у той же час і в тому самому місці, що й хеджоване прогнозоване придбання;
- б) справедлива вартість форвардного контракту спочатку дорівнює нулю;
- в) зміна дисконту чи премії за форвардним контрактом виключається з оцінки ефективності і включається прямо до прибутку чи збитку або зміна очікуваних грошових потоків за високо ймовірною прогнозованою операцією базується на форвардній ціні на товари.

- КЗ109. Інструмент хеджування інколи згортає лише частину хеджованого ризику. Наприклад, хеджування не буде повністю ефективним, якщо інструмент хеджування та об'єкт хеджування, визначені в різних валютах, є незмінними. Крім того, хеджування відсоткового ризику із застосуванням похідного інструмента не буде повністю ефективним, якщо частина зміни справедливої вартості похідного інструмента зумовлена кредитним ризиком зустрічної сторони.
- КЗ110. Хеджування (щоб відповідати вимогам обліку хеджування) має бути пов'язаним з конкретним ідентифікованим і визначеним ризиком, а не просто загальними ризиками бізнесу, воно також має впливати на прибуток або збиток. Хеджування ризику застарівання матеріального активу або ризику експропріації власності урядом не відповідає критеріям обліку хеджування; ефективність неможливо оцінити, оскільки такі ризики не оцінюються достовірно.
- КЗ111. У випадку відсоткового ризику ефективність хеджування можна оцінити шляхом складання графіка дат погашення фінансових активів та фінансових зобов'язань, який показує абсолютну доступність відсоткового ризику протягом кожного періоду. Але це відбувається за умови, що абсолютна доступність пов'язана з конкретним активом чи зобов'язанням (або конкретною групою активів чи зобов'язань, їхньою конкретною частиною), що спричиняє абсолютну доступність, і ефективність хеджування оцінюється вже відносно такого активу або зобов'язання.
- КЗ112. Оцінюючи ефективність хеджування, суб'єкт господарювання, як правило, розглядає вартість грошей у часі. Необов'язково, щоб фіксована ставка відсотка за об'єктом хеджування відповідала фіксованій ставці за свопом, призначеним як хеджування справедливої вартості. Змінна ставка відсотка за активом чи зобов'язанням, що приносять відсотковий дохід, не повинна бути такою самою, що й змінна ставка відсотка за свопом, визначеним як хеджування грошових потоків. Справедливу вартість свопу визначають чистими розрахунками за ним. Фіксована та змінна ставки відсотка за свопом можуть змінюватися, не впливаючи на погашення на нетто-основі, якщо обидві змінюються на однакову величину.
- КЗ113. Якщо суб'єкт господарювання не дотримується критеріїв ефективності хеджування, то в такому випадку суб'єкт господарювання припиняє облік хеджування, починаючи від останньої дати підтвердження відповідності критеріям ефективності хеджування. Проте, якщо суб'єкт господарювання ідентифікує подію або зміну обставин, що спричиняють невідповідність хеджування критеріям ефективності, і доводить, що хеджування було ефективним до цієї події та зміни обставин, то суб'єкт господарювання припиняє визнання обліку хеджування, починаючи з дати події або зміни обставин.

### **Облік хеджування справедливої вартості при портфельному хеджуванні відсоткового ризику**

- КЗ114. Для хеджування справедливої вартості відсоткового ризику, пов'язаного з портфелем фінансових активів або фінансових зобов'язань, суб'єкт господарювання виконуватиме вимоги цього Стандарту, якщо він дотримуватиметься методів, наведених в а) – і) та параграфах КЗ115-КЗ132 далі:
- а) суб'єкт господарювання ідентифікує портфель статей, відсотковий ризик яких він бажає хеджувати, як частину процесу управління ризиками. Портфель може складатися лише з активів, зобов'язань або поєднувати їх разом. Суб'єкт господарювання може ідентифікувати два чи кілька портфелів, у цьому випадку він застосовує наведені далі керівництва до кожного портфеля окремо;
  - б) суб'єкт господарювання аналізує портфель за періодами переоцінки, виходячи з очікуваних, а не визначених контрактом дат переоцінки. Аналіз за періодами переоцінки можна проводити різними способами, включаючи складання графіку грошових потоків за періодами їхнього надходження або складання графіку дат погашення умовних основних сум на всі періоди до очікуваної дати переоцінки;
  - в) на основі цього аналізу суб'єкт господарювання приймає рішення щодо суми, яку він бажає хеджувати. Суб'єкт господарювання призначає об'єктом хеджування суму активів чи зобов'язань (але не чисту суму) з ідентифікованого портфеля, що дорівнює сумі, яку він хоче призначити хеджованою. Ця сума визначає також оцінку відсотка, яка застосовується для перевірки ефективності відповідно до параграфа КЗ126 б);

- г) суб'єкт господарювання призначає відсотковий ризик, який він хеджує. Цей ризик може бути частиною відсоткового ризику кожної зі статей у позиції хеджування, наприклад, орієнтовна ставка відсотка (наприклад, ставка пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR));
- г) суб'єкт господарювання призначає один або кілька інструментів хеджування на кожний період часу переоцінки;
- д) застосовуючи призначення, зроблені у в) – г) вище, суб'єкт господарювання оцінює на початку та у наступних періодах, чи буде, за очікуванням, хеджування високоефективним протягом періоду, на який призначено хеджування;
- е) періодично суб'єкт господарювання оцінює зміну справедливої вартості об'єкта хеджування (призначеного у в)), яка відноситься до хеджованого ризику (призначеного в г)), на основі очікуваних дат переоцінки, визначених у б). Якщо фактично визначено, що хеджування було високоефективним, коли його оцінювали із застосуванням документованого методу оцінювання ефективності суб'єкта господарювання, то суб'єкт господарювання визнає зміну справедливої вартості об'єкта хеджування як прибуток або збиток у прибутку чи збитку та в одному з двох рядків звіту про фінансовий стан, як зазначено в параграфі 89А. Зміну справедливої вартості не треба розподіляти на окремі активи або зобов'язання;
- є) суб'єкт господарювання оцінює зміну справедливої вартості інструмента (інструментів) хеджування (призначених у г)) та визнає її як прибуток чи збиток у прибутку чи збитку. Справедлива вартість інструмента (інструментів) хеджування визнається як актив або зобов'язання у звіті про фінансовий стан;
- і) неефективність\* визнаватиметься у прибутку чи збитку як різниця між зміною справедливої вартості, зазначеною в е) та зазначеною в є).

КЗ115. Далі цей підхід наведено докладніше. Його можна застосовувати лише до хеджування справедливої вартості відсоткового ризику, пов'язаного з портфелем фінансових активів або фінансових зобов'язань.

КЗ116. Портфель, ідентифікований у параграфі КЗ114 а), може містити активи та зобов'язання. В інших випадках він може бути портфелем, що складається або лише з активів, або лише із зобов'язань. Портфель використовують для визначення суми активів або зобов'язань, яку суб'єкт господарювання бажає хеджувати. Проте сам портфель не призначається об'єктом хеджування.

КЗ117. Застосовуючи параграф КЗ114 б), суб'єкт господарювання визначає очікувану дату переоцінки статті як таку, що відбувається раніше із двох дат: коли очікується, що стаття буде погашеною, або коли очікується, що вона буде переоцінена до ринкових ставок. Очікувані дати переоцінки попередньо оцінюються на початку хеджування та протягом строку хеджування, виходячи з минулого досвіду та іншої доступної інформації, включаючи інформацію та очікування стосовно ставок за дострокове погашення, ставок відсотка та взаємодії між ними. Суб'єкти господарювання, які не мають напрацьованого досвіду або мають недостатній досвід, використовують досвід однорідної за складом групи для порівнювальних груп фінансових інструментів. Ці попередні оцінки періодично переглядають та оновлюють, виходячи з досвіду. У випадку статті із фіксованою ставкою відсотка, яка підлягає достроковому погашенню, очікуваною датою переоцінки є дата, коли відбудеться її дострокове погашення, якщо її не переоцінюють до ринкових ставок раніше цієї дати. Для групи подібних статей аналіз за періодами, заснований на очікуваних датах переоцінки, може набувати форми розподілу відсотка групи (а не окремих статей) на кожний період. Суб'єкт господарювання може застосовувати інші методології з метою такого розподілу. Наприклад, він може застосовувати мультиплікатор ставок дострокового погашення для розподілу позик, що амортизуються, на періоди, базовані на очікуваних датах переоцінки. Проте методологія для такого розподілу повинна відповідати методам та цілям управління ризиками суб'єкта господарювання.

КЗ118. Як приклад призначення, наведеного в параграфі КЗ114 в), – якщо в певний період переоцінки суб'єкт господарювання попередньо оцінює, що він має активи з фіксованою ставкою відсотка сумою 100 ВО та зобов'язання з фіксованою ставкою відсотка сумою 80 ВО і вирішує хеджувати всю чисту

\*Однакові міркування щодо суттєвості застосовуються у такому самому контексті, як і для всіх МСФЗ.



позицію сумою 20 ВО, він призначає об'єктом хеджування активи сумою 20 ВО (частину активів)\*. Призначення відображається як "сума валюти" (наприклад, сума доларів, євро, фунтів чи рендів), а не як окремі активи. Звідси випливає, що всі активи (або зобов'язання), від яких походить сума хеджування – тобто, всі активи сумою 100 ВО у наведеному вище прикладі – мають бути:

- а) статтями, справедлива вартість яких змінюється у відповідь на зміни ставки відсотка, що хеджується;
- б) статтями, які можна кваліфікувати для обліку хеджування справедливої вартості, якщо вони були призначені хеджованими окремо. Зокрема, оскільки МСФЗ 9 встановлює, що справедлива вартість фінансового зобов'язання з характеристикою "до запитання" (такі як депозити до запитання та деякі типи строкових депозитів) не менша, ніж сума, що сплачується до запитання, дисконтується від першої дати, коли суму можна вимагати сплатити, то таку статтю не можна кваліфікувати для обліку хеджування справедливої вартості протягом будь-якого періоду часу, що є за межами найкоротшого періоду, в якому утримувач може вимагати платежу. У наведеному вище прикладі позиція хеджування є сумою активів. Отже, такі зобов'язання не є частиною призначеного об'єкта хеджування, але використовуються суб'єктом господарювання для визначення суми активу, яку він призначає хеджованою. Якщо позиція суб'єкта господарювання, яку він бажає хеджувати, була сумою зобов'язань, то суму, що відображає призначений об'єкт хеджування, слід визначати із зобов'язань з фіксованою ставкою відсотка (крім зобов'язань, погашення яких можуть вимагати від суб'єкта господарювання у періоді, що відбувається раніше), а оцінку відсотка, застосовану для оцінювання ефективності хеджування відповідно до параграфу К3126 б), обчислювати як відсоток від цих інших зобов'язань. Наприклад, припустимо, що суб'єкт господарювання попередньо оцінює, що у певному періоді переоцінки він має зобов'язання з фіксованою ставкою відсотка сумою 100 ВО, яка складається з 40 ВО депозитів до запитання та 60 ВО зобов'язань без характеристики "до запитання", а також активів з фіксованою ставкою відсотка сумою 70 ВО. Якщо суб'єкт господарювання вирішує хеджувати всю чисту позицію в 30 ВО, він призначає об'єктом хеджування зобов'язання сумою 30 ВО або 50 відсотків<sup>†</sup> зобов'язань без характеристики "до запитання".

К3119. Суб'єкт господарювання дотримується також інших вимог призначення та документування, наведених у параграфі 88 а). Для портфельного хеджування відсоткового ризику це призначення та документування визначають політику суб'єкта господарювання щодо всіх змінних, які використовуються для ідентифікації суми, що хеджується. Спосіб оцінювання ефективності включає таке:

- а) які активи та зобов'язання слід включати до портфельного хеджування і основу, яку слід використовувати для виключення їх із портфеля;
- б) як суб'єкт господарювання попередньо оцінює дати переоцінки, включаючи те, які припущення про ставки відсотка лежать в основі попередніх оцінок штрафних ставок за дострокове погашення, та основу змінювання цих попередніх оцінок. Однаковий метод застосовується як для первісних оцінок, коли актив або зобов'язання включаються до хеджованого портфеля, так і для пізнішого перегляду цих попередніх оцінок;
- в) кількість та тривалість періодів переоцінки;
- г) як часто суб'єкт господарювання перевірятиме ефективність та який з двох методів, наведених у параграфі К3126, використовуватиме;
- г) методологію, застосовану суб'єктом господарювання для визначення суми активів або зобов'язань, призначених об'єктом хеджування, та, відповідно, оцінку відсотка, застосовану, коли суб'єкт господарювання перевіряє ефективність із використанням методу, описаного в параграфі К3126 б);
- д) коли суб'єкт господарювання перевіряє ефективність із застосуванням методу, описаного в параграфі К3126 б), незалежно від того, чи перевірятиме суб'єкт господарювання ефективність для кожного періоду переоцінки окремо або для всіх періодів у сукупності, або із використанням їх деякого поєднання.

\* Стандарт дозволяє суб'єктові господарювання призначати будь-яку суму доступних кваліфікованих активів або зобов'язань (у цьому прикладі – будь-яку суму активів від 0 ВО до 100 ВО).

<sup>†</sup>  $30 \text{ ВО} / (100 \text{ ВО} - 40 \text{ ВО}) = 50 \text{ відсотків}$

Політики, встановлені при призначенні та документуванні відносин хеджування, мають відповідати процедурам та цілям суб'єкта господарювання з управління ризиками. Політики не можна змінювати довільно. Їх слід обґрунтовувати, виходячи із зміни ринкових умов та інших чинників, і вони мають базуватися на процедурах та цілях суб'єкта господарювання з управління ризиками та узгоджуватися з ними.

- К3120. Інструмент хеджування, згаданий у параграфі К3114 г), може бути одним похідним інструментом або портфелем похідних інструментів, які доступні хеджованому відсотковому ризику, призначеному в параграфі К3114 г) (наприклад, портфель відсоткових свопів, усі з яких доступні ризику змін ставки пропозицій на лондонському міжбанківському ринку депозитів (LIBOR)). Такий портфель похідних інструментів може містити позиції ризику, що згортаються. Проте він може не містити продані опціони або чисті продані опціони, оскільки Стандарт\* не дозволяє призначати такі опціони інструментами хеджування (за винятком, якщо проданий опціон призначається для згортання з придбаним опціоном). Якщо інструмент хеджування хеджує суму, призначену в параграфі К3114 в) на період, більше одного періоду переоцінки, його розподілять на всі періоди, які він хеджує. Проте весь інструмент хеджування слід розподіляти на такі періоди переоцінки, оскільки Стандарт† не дозволяє призначати відносини хеджування лише на частину періоду, протягом якого інструмент хеджування залишається в обігу.
- К3121. Якщо суб'єкт господарювання оцінює зміну справедливої вартості статті, що підлягає достроковому погашенню відповідно до параграфа К3114 е), то зміна ставок відсотка впливає на справедливу вартість статті, що підлягає достроковому погашенню, двома способами: вона впливає на справедливу вартість грошових потоків за контрактом і на справедливу вартість опціону на дострокове погашення, який міститься в статті, що підлягає достроковому погашенню. Параграф 81 Стандарту дозволяє суб'єктові господарювання призначати об'єктом хеджування частину фінансового активу або фінансового зобов'язання, що мають спільну доступність ризику, якщо можна оцінити ефективність. Щодо статей, що підлягають достроковому погашенню, то параграф 81А дозволяє досягти цього шляхом призначення об'єкта хеджування з огляду на зміну справедливої вартості, зумовлену змінами призначеної ставки відсотка на основі очікуваних, а не встановлених за контрактом дат переоцінки. Проте вплив, який зміни хеджованої ставки відсотка мають на ці очікувані ціни переоцінки, слід включати, визначаючи зміни справедливої вартості об'єкта хеджування. Отже, якщо очікувані дати переоцінки переглядаються (наприклад, для відображення змін очікуваних сум дострокового погашення), або якщо фактичні дати переоцінки відрізняються від очікуваних дат, виникне неефективність, як наведено в параграфі К3126. Навпаки, зміни очікуваних дат переоцінки, які: а) очевидно спричинені чинниками іншими, ніж зміни хеджованої ставки відсотка; б) не корелюють із змінами хеджованої ставки відсотка; в) можна достовірно відокремити від змін, які розподіляються на хеджовану ставку відсотка (наприклад, зміни штрафних ставок за дострокове погашення, які безсумнівно спричинені зміною демографічних чинників або податкового регулювання, а не змінами ставки відсотка), виключаються при визначенні зміни справедливої вартості об'єкта хеджування, оскільки вони не розподіляються на хеджований ризик. Якщо є невпевненість щодо чинника, який спричиняє зміну очікуваних дат переоцінки, або суб'єкт господарювання не в змозі відокремити достовірно зміни, що виникають від хеджованої ставки відсотка, від змін, що виникають від інших чинників, тоді припускається, що зміна виникає внаслідок змін хеджованої ставки відсотка.
- К3122. Стандарт не встановлює методи, що застосовуються для визначення суми, зазначеної в параграфі К3114 е), а саме, зміни справедливої вартості об'єкта хеджування, яка розподіляється на хеджований ризик. Якщо для такого оцінювання застосовуються статистичні чи інші методи попереднього оцінювання, то управлінському персоналові слід очікувати результат, який достатньо наближається до результату, що його отримали би від оцінювання всіх окремих активів або зобов'язань, що складають об'єкт хеджування. Недоречно припускати, що зміни справедливої вартості об'єкта хеджування дорівнюють змінам вартості інструмента хеджування.
- К3123. Параграф 89А вимагає, відображати зміну вартості об'єкта хеджування в окремому рядку в активах, якщо на певний період переоцінки він є активом. Отже, якщо об'єкт хеджування на

\* Див. параграфи 77 та К394

† Див. параграф 75

певний період переоцінки є зобов'язанням, то зміна його вартості відображається в окремому рядку у зобов'язаннях. Це ті окремі рядки, про які йдеться в параграфі К3114 е). Конкретний розподіл на окремі активи (або зобов'язання) не потрібний.

К3124. Параграф К3114 і) зазначає, що неефективність виникає тією мірою, якою зміна справедливої вартості об'єкта хеджування, яка відноситься до хеджованого ризику, відрізняється від змін справедливої вартості похідного інструмента хеджування. Така різниця може виникати з кількох причин, включаючи:

- а) фактичні дати переоцінки відрізняються від очікуваних або очікувані дати переоцінки переглядаються;
- б) корисність статей у хеджованому портфелі зменшується або їх визнання припиняється;
- в) дати платежів за інструмент хеджування та об'єкт хеджування різні;
- г) інші причини (наприклад, якщо кілька об'єктів хеджування приносять відсотковий дохід за ставкою, нижче орієнтовної ставки, для якої вони призначені такими, що хеджуються, та неефективність, що виникає внаслідок цього, не є настільки великою, що портфель у цілому перестає кваліфікуватися для обліку хеджування).

Таку неефективність\* слід ідентифікувати та визнати у прибутку чи збитку.

К3125. Як правило, ефективність хеджування підвищуватиметься:

- а) якщо суб'єкт господарювання складає графік дат погашення статей з різними характеристиками дострокового погашення так, що враховує різниці в характеристиці дострокового погашення;
- б) якщо кількість статей у портфелі більша. Якщо портфель містить лише кілька статей, імовірно є відносна висока неефективність, якщо одна зі статей достроково погашається раніше чи пізніше, ніж очіувалося. Навпаки, якщо в портфелі багато статей, можна точніше прогнозувати характеристику дострокового погашення;
- в) якщо застосовані періоди переоцінки є коротшими (наприклад, періоди переоцінки в 1 місяць порівняно з 3 місяцями). Коротші періоди переоцінки зменшують вплив будь-якої невідповідності між датами переоцінки та платежу (в межах періоду переоцінки) об'єкта хеджування та такими ж датами інструмента хеджування;
- г) збільшується частота, з якою коригують суму інструмента хеджування для відображення змін об'єкта хеджування (наприклад, унаслідок змін очікувань щодо дострокового погашення).

К3126. Суб'єкт господарювання періодично перевіряє ефективність. Якщо попередні оцінки дат переоцінки змінюються у період від однієї дати, коли суб'єкт господарювання оцінює ефективність, до наступної, то він обчислюватиме суму ефективності:

- а) як різницю між зміною справедливої вартості інструмента хеджування (див. параграф К3114 є)) та зміною вартості всього об'єкта хеджування, яка розподіляється на зміни хеджованої ставки відсотка (включаючи вплив, який зміни хеджованої ставки відсотка мають на справедливу вартість будь-якого вбудованого опціону на дострокове погашення),  
або
- б) застосовуючи наведене далі наближення. Суб'єкт господарювання:
  - i) обчислює відсоток активів (або зобов'язань) у кожному періоді переоцінки, що його хеджували, на основі попередньо оцінених дат переоцінки, на останню дату, коли він перевіряв ефективність;
  - ii) застосовує цей відсоток до своєї переглянутої попередньої оцінки суми в такому періоді переоцінки, щоб обчислити суму об'єкта хеджування, основу на його переглянутій попередній оцінці;
  - iii) обчислює зміну справедливої вартості своєї переглянутої попередньої оцінки об'єкта хеджування, яка розподіляється на хеджований ризик, та відображає його так, як зазначено у параграфі К3114 е);
  - iv) визнає неефективність, яка дорівнює різниці між сумою, визначеною в iii), та зміною справедливої вартості інструмента хеджування (див. параграф К3114 є)).

\*Однакові міркування щодо суттєвості застосовуються у такому самому контексті, як у всіх МСФЗ.

- КЗ127. Оцінюючи ефективність, суб'єкт господарювання розрізняє перегляд попередньо оцінених дат переоцінки існуючих активів (або зобов'язань) та ініціювання нових активів (або зобов'язань), причому лише останні приводять до неефективності. Перегляди попередньо оцінених дат переоцінки (крім тих, що виключені відповідно до параграфу КЗ121), включаючи будь-який перерозподіл існуючих статей між періодами, включаються під час перегляду попередньо оціненої суми у періоді відповідно до параграфу КЗ126 б) ii), а отже, під час оцінювання ефективності. Після визнання неефективності, як зазначено вище, суб'єкт господарювання встановлює нову попередню оцінку всіх активів (або зобов'язань) у кожному періоді переоцінки, включаючи нові активи (або зобов'язання), що їх ініціювали від часу останньої перевірки ефективності, та призначає нову суму об'єктом хеджування та новий відсоток як відсоток хеджування. Методи, наведені в параграфі КЗ126 б), потім повторно застосовують на наступну дату перевірки ефективності.
- КЗ128. Визнання статей, які первісно були в графіку на період переоцінки, можна припиняти внаслідок дострокового погашення раніше очікуваного строку або списання, спричинених зменшенням корисності чи продажем. Якщо це відбувається, то суму зміни справедливої вартості, включену в окремий рядок, про який ідеться в параграфі КЗ114 е), що пов'язана зі статтею, визнання якої припинено, слід виключати зі звіту про фінансовий стан та включати у прибуток чи збиток, що виникає від припинення визнання статті. З цією метою треба знати період (періоди) переоцінки, на які за графіком припадала стаття, визнання якої припинилося, оскільки він визначає період (періоди) переоцінки, з яких її слід вилучити, а отже суму, яку слід вилучити з окремого рядку, зазначеного у параграфі КЗ114 е). Коли визнання статті припиняється і якщо можна визначити, в який період її було включено, її виключають із цього періоду. Якщо ні, її вилучають з найпершого періоду, якщо припинення визнання було наслідком дострокового погашення вищого, ніж очікуване, або розподіляють на систематичній та раціональній основі на всі періоди, що містили статтю, визнання якої припинилося, якщо статтю продано чи її корисність зменшилася.
- КЗ129. Крім того, будь-яку суму, пов'язану з конкретним періодом, визнання якої не припинилося, коли період закінчується, визнають у прибутку чи збитку на той час (див. параграф 89А). Наприклад, припустимо, що суб'єкт господарювання складає графік статей на три періоди переоцінки. При попередньому перепризначенні, зміною справедливої вартості, відображеною в окремому рядку звіту про фінансовий результат, був актив у 25 ВО. Ця сума відображає суми, що відносяться до періодів 1, 2 та 3 у розмірі, відповідно, 7 ВО, 8 ВО та 10 ВО. Під час наступного перепризначення активи, що відносяться до періоду 1, були реалізовані або перенесені у графік на інші періоди. Отже, 7 ВО припиняють визнавати в звіті про фінансовий стан та визнають у прибутку чи збитку. Тепер 8 ВО та 10 ВО відносяться, відповідно, до періодів 1 та 2. Потім (за потреби) коригують ці періоди, що залишилися, на зміни справедливої вартості, як описано в параграфі КЗ114 е).
- КЗ130. Як пояснення вимог попередніх двох параграфів, припустимо, що суб'єкт господарювання складав графік активів, розподіляючи відсоток портфеля на кожний період переоцінки. Припустимо також, що заплановано 100 ВО на кожний з перших двох періодів. Коли закінчується строк періоду переоцінки, активи сумою 110 ВО припиняють визнавати внаслідок очікуваного та неочікуваного дострокового погашення. У цьому випадку всю суму, що містилися в окремому рядку, зазначеному в параграфі КЗ114 е), і яка пов'язана з першим періодом, виключають із звіту про фінансовий стан плюс 10 відсотків суми, яка пов'язана з другим періодом.
- КЗ131. Якщо суму хеджування протягом періоду часу переоцінки зменшують без припинення визнання пов'язаних з нею активів (або зобов'язань), суму, включену в окремий рядок, зазначений у параграфі КЗ114 е), і пов'язану із зменшенням, слід амортизувати відповідно до параграфу 92.
- КЗ132. Суб'єкт господарювання може бажати застосовувати підхід, установлений у параграфах КЗ114-КЗ131 до портфельного хеджування, яке раніше обліковували як хеджування грошових потоків відповідно до МСБО 39. Такий суб'єкт господарювання відмовиться від попереднього призначення хеджування грошових потоків відповідно до параграфу 101 г) та застосовуватиме вимоги, зазначені в цьому параграфі. Він також перепризначить хеджування як хеджування справедливої вартості та застосовуватиме перспективно підхід, установлений у параграфах КЗ114-КЗ131, до подальших облікових періодів.

**Перехід (параграфи 103–108В)**

---

КЗ133 Суб'єкт господарювання міг призначити прогнозовану внутрішню групову операцію об'єктом хеджування на початку річного періоду, що починається 1 січня 2005 р. або пізніше (чи, з метою перерахунку порівняльної інформації, початку порівняльного періоду раніше цієї дати), при хеджуванні, яке кваліфікувалося би для обліку хеджування відповідно до цього Стандарту (із змінами внаслідок останнього речення в параграфі 80). Такий суб'єкт господарювання може використовувати це призначення для застосування обліку хеджування в консолідованій фінансовій звітності з початку річного періоду, що починається 1 січня 2005 р. або пізніше (або з початку порівняльного періоду раніше цієї дати). Такому суб'єктові господарювання слід також застосовувати параграфи КЗ99А та КЗ99Б з початку річного періоду, що починається 1 січня 2005 р. або пізніше. Проте, відповідно до параграфу 108Б, йому не потрібно застосовувати параграф КЗ99Б до порівняльної інформації за періоди, що відбулися раніше.